

Scientologi:

*En Analyse
og sammenligning af
dens religiøse systemer
og læresætninger*

Bryan R. Wilson, ph.d.

Emeritus Fellow
Oxford Universitet
England

i. RELIGIONERS FORSKELLIGHEDER OG DEFINITIONSPROBLEMER

i.i. Elementer i definitionen af religion

Der findes ikke en enkelt definitiv definition af religion, som er alment accepteret af forskere. Men blandt de mange definitioner, der er blevet fremsat, er der dog en række elementer, som hyppigt refereres til. Elementerne kan findes i forskellige kombinationer. De omfatter:

(a) tro, praksis, indbyrdes forhold og institutioner i relation til:

1) overnaturlige kræfter, væsner eller mål;

2) højere usynlig kraft eller højere usynlige kræfter;

3) menneskets evige bekymring; menneskets ultimative mål

4) hellige genstande (ting der er skilt ud og forbudte)

5) et mål for åndelig hengivelse;

6) et organ, som kontrollerer menneskets skæbne;

7) meningen med tilværelsen;

8) kilden for transcendent viden og visdom;

(b) skikke der indbefatter underkastelse, ærefrygt eller gudsdyrkelse;

(c) det kollektive eller gruppe-karakteren i det religiøse liv.

Selvom årsager sjældent er indeholdt i definitionerne af religion, er "et eksperimentelt møde med det åndelige" antydet ind imellem. Konsekvenser og funktioner af religion beskrives som følger:

(a) opretholdelse af et moralsk samfund;

(b) overdragelsen af gruppe og/eller individuel identitet;

(c) en orienteringsramme;

(d) et menneskeligt konstrueret meningsunivers;

(e) sikring og velvære med hensyn til muligheden for hjælp og frelse.

Religion er altid normativ, men da hver enkel religion er forskellig fra andre, forsøger moderne eksperter i religionssociologi og religionssammenligning at diskutere det normative uden selv at forpligte sig dertil.

Men forskellene i trosmonter, ritualer og organisation er således, at enhver definition af religion er nødsaget til at gå meget vidt for at omfatte alle de religionsmanifestationer, som kendes.

i.ii. Den oprindelige brug af begrebet

Tidligere blev begrebet "religion" ofte identificeret med de faktiske konkrete manifestationer af tro og sædvaner i

den vestlige verden. Det var generelt opfattelsen at bortset fra kristne, jøder og muslimer havde ingen andre folkeslag nogen religion i ordets egentlige betydning. De var "hedninge". Teologer, som brugte ordet "religion", mente som regel med dette kristendom, og i England var hentydningen til "kristendom" videre opfattet som betydende den trosretning Church of England leverede. Denne begrænsede opfattelse er gradvist forsvundet, efterhånden som vi har lært mere om østens trossystemer, og efterhånden som studiet af religion har overskredet den traditionelle kristne teologis snævre, foreskrevne normative grænser. Religion er blevet et mål for studier indenfor akademiske discipliner – især indenfor samfundsvidenskab – som nærmer sig emnet objektivt og uden implikationer vedrørende tilknytning til eller forkærlighed for en religion frem for en anden.

i.iii. Kulturelle fordomme og definitionen af religion

Udviklingen af en gennemført neutralitet i studiet af religion er kun sket langsomt. Nogle af nutidens sammenlignende religionsstudier udviser stadig tydeligt fordomme. Endog indenfor samfundsvidenskaben, som udtrykkeligt har forpligtet sig til fordomsfri forskning, er visse fordomme tydelige i arbejder udført i mellemkrigsårene. Det blev især ofte taget for givet, at en religiøs udviklingsproces havde fundet sted, svarende til den biologiske udviklingsproces, og at de mere fremskredne nationers religion nødvendigvis var "højere" (udviklingsmæssigt) end andre folkeslags. Nogle (i særlig grad Sir James Frazer) var af den opfattelse, at religion var et udviklingsstadium på vejen fra magi til videnskab.

i.iv. Nutidig brug

I dag bruger samfundsvidenskabelige forskere og i højere og højere grad teologer begrebet som et neutralt udtryk, der ikke længere indeholder en *a priori* forudsætning om at en religion indeholder en højere sandhed end en anden. Det tages ikke længere for givet, at tro på en guddom nødvendigvis er en højere form for religion end tro på flere guddomme eller på ingen overhovedet. Det er erkendt, at en religion kan postulere en antropomorfisk (menneskelignende) gud, en eller anden form for guddom, et højeste væsen, en samling af ånder eller forfædre, et universelt princip eller en universel lov, eller en helt anden måde at udtrykke den sande tro på. Nogle kristne teologer såsom Bultmann, Tillich, van Buren og Robinson har helt forkastet de traditionelle skildringer af guddom og foretrækker at referere til "årsagen til væren" eller "ultimative anliggender".

i.v. Begrebsomfanget

Efterhånden som antropologer fastholdt, at der ikke var nogen klare tilfælde af samfund uden nogen form for overnaturlige overbevisninger eller institutioner, der understøttede sådanne overbevisninger, konkluderede de, at der ikke fandtes noget samfund uden religion i fænomenets bredeste forstand. Begrebet "religion" kom til at tage form af et fænomen, som havde genklang af familie mere end af en fælles identitet, og religion ophørte med at blive defineret ved hjælp af begreber, der var særegne for en enkel tradition. De konkrete begreber, som hørte til kristendommen, og som var blevet opfattet som afgørende for en definition af religion, blev nu blot betragtet som eksempler på, hvad en definition kunne omfatte. Specifikationerne af sådanne konkrete elementer blev afløst af mere abstrakte formuleringer, der omfattede en hel række

forskellige slags overbevisninger, sædvaner og institutioner som, selvom de var langt fra at være internt ensartede, kunne betragtes rent funktionsmæssigt som ligestillede. Opfattelsen var, at ethvert samfund havde overbevisninger som, selvom de var forskellige, overgik den kendte empiriske realitet og omfattede sædvaner, der var bestemt til at bringe mennesker i kontakt med eller skabe et forhold til det overnaturlige. I de fleste samfund var der mennesker, som foretog de særlige funktioner, som var forbundet med dette mål. Disse elementer blev med tiden som helhed anerkendt, som værende dem der udgør religion.

i.vi. Religiøs forskellighed i primitive samfund

Der findes tit i relativt små stammesamfund temmelig indviklede ritualer og myter, der som regel ikke udgør et ensartet, harmonisk og sammenhængende system. Religion udsættes ofte for forandring, og tilvækst forekommer både i myter og ritualer, når et samfund kommer i kontakt med naboer eller bliver invaderet af nye folkeslag. Forskellige ritualer og overbevisninger kan være forbundet med forskellige situationer (dvs. for at fremkalde regn; for at sikre frugtbarhed i høsten, dyr og kvinder; for at beskytte; for at befæste alliancer; for at indvie aldersgrupper eller enkeltpersoner etc.). Alle sådanne aktiviteter er rettet mod overnaturlige organer (hvordan de end er defineret), og er anerkendt af forskere som religiøse.

i.vii. Religiøs forskellighed i højt udviklede samfund

I teknisk mere avancerede samfund er reglerne for religiøs overbevisning og sædvane som regel mere udførligt ud-

trykte og udviser mere indre harmoni og stabilitet, men endog i mere fremskredne systemer findes elementer af alsidighed. Intet teologisk system eller orden af religiøse overbevisninger, som har at gøre med det overnaturlige, er fuldstændigt sammenhængende i nogen af verdens store religioner. Der findes altid uforklarlige rester. Der er ligeledes efterlændskaber fra tidligere religiøse indstillinger, såsom folkereligiøse elementer, som bevares i den brede befolkning. Alle de vigtigste religioners hellige skrifter rører interne modsigelser og uoverensstemmelser. Disse og andre kilder giver anledning til forskelle blandt religiøse eksperter, som antager forskellige og til tider uforsonlige fortolkningssystemer og eksegetiske principper, som ansporer forskellige traditioner endog indenfor det, som er almindeligt anerkendt som ortodoksi.

i.viii. Udviklingen af religiøs pluralisme

I højt udviklede samfund skal velovervejet bevidst afvigelse fra ortodoksi betragtes som et normalt fænomen. Kristne, jøder og muslimer er ikke kun opdelt indenfor ortodoksien men i afvigende grupper, som afviser enhver form for ortodoksi, og som følger et afvigende mønster i religiøs praksis (eller som simpelthen fuldstændig forkaster religion). Afvigelse er mest bemærkelsesværdig i en kontekst, hvor religiøs eksklusivitet hersker, dvs. hvor personen er nødsaget til, hvis han tilhører en religion, fuldstændigt at give afkald på troskaben overfor alle andre – et forpligtelsesmønster, som er strengt påkrævet i de jødiske-kristne-muslimske traditioner. Efterhånden som statsmagterne er holdt op med at foreskrive særlige former for religion er afvigende religiøse forsamlinger både blevet tolereret og givet visse generelle

religiøse privilegier i europæiske lande, og har i mange tilfælde nydt godt af den generelle religionsfrihed, som er beskyttet af USA's grundlov. Denne situation, som i dag består af en hel række forskellige trosretninger fungerende side om side, er kendt som "religiøs pluralisme".

i.ix. Normative og neutrale tilnærmelser til religion

En religion fremsætter typisk visse historier (myter) og forklaringer med hensyn til det overnaturlige, som forventes at lede troen. Den foreskriver rituel optræden. Den opretholder institutioner (i den brede forstand af regulerede indbyrdes forhold, hvad enten det drejer sig om et rudimentært personligt plan eller et komplekst system for opførelse, procedurer og opretholdelse af ophavsretten). Desuden fremsætter den nu og da regler for moralsk adfærd, selvom strengheden af disse betingelser og forordninger forbundet med moralitet varierer betydeligt. Men i hvert tilfælde definerer religion forpligtelser og lover belønning for konformitet i form af fordele tilvejebragt af det overnaturlige. Religion udgør et normativt system. Religionslærere ("teologer" i kristendommen – men begrebet er upassende for visse andre religioner) tilslutter sig og påbyder nødvendigvis disse normer. I modsætning hertil betragter samfundsvidenskabelige forskere de værdier, som en religion fremsætter, udelukkende som fakta, og hverken godkender eller afviser deres gyldighed eller værdi. Denne indstilling ligner de lovformuleringer, der siger, at loven ikke diskriminerer mellem religioner. Fordi religion er normativ og rent intellektuelt hovedsageligt har været teologers domæne, findes der i alle højt udviklede samfund en arv i form af et tilegnet "religiøst" sprog, der bærer det normative præg af religiøst engagement.

Det er her anset for afgørende at undgå den forkærlighed for værdier, som er indbygget i sådanne sprog, og at anvende de samfundsvidenskabelige forskeres neutrale terminologi, men stadig at bevare en passende følsomhed overfor dem, som er involverede i religiøs aktivitet.

i.x. "Lånt" nomenklatur

Tidlige definitioner og beskrivelser af det væsentlige i religion brugte hyppigt "lånte" begreber, som tilhørte de traditioner, der havde formuleret dem. Det er i dag erkendt, at brugen af begreber, der er særegne for en given religion nødvendigvis fordrejer skildringen af andre religioner, og måske endog ofte medfører forkerte antagelser. Begreber, som er formulerede indenfor en givet kulturel og religiøs tradition, vil give et falsk billede af de funktionelt tilsvarende, men normativt forskellige, elementer i en anden religion. Tilfælde af sådan upassende brug inkluderer henrydning til "den buddhistiske kirke", "det muslimske præsteskab" eller, med henvisning til Treenigheden, de "kristne guder". Selvom handlinger til at udtrykke ærbødighed, reverens, forventninger eller vielse til forekommer i alle højt udviklede religioner, har kommentatorer ikke altid betragtet dem som gudsdyrkelse, fordi begrebet i vestlige brug har været stærkt tyngt af kristne forudfattede meninger og foreskrifter vedrørende passende attituder og handlinger. For eksempel forekommer den funktionelle modpart til kristen gudsdyrkelse, med hensyn til dennes kultivering af de gudsdyrkendes tilbøjeligheder, også i buddhisme, men i en anderledes form, og den er som regel beskrevet ved

Hvis religioner skal tildeles ligestilling bliver det nødvendigt at tage definitive udtryk i brug for at omfatte de religiøse fænomeners forskellighed.

hjælp af andre begreber. Hvis religioner skal tildeles ligestilling er det derfor nødvendigt, at indføre abstrakte definitionsbegreber for at rumme variationen af religiøse fænomener.

i.xi. Den abstrakte eller objektive analyses indbyggede ufuldkommenhed

Brugen af abstrakt sprog, som kan betragtes som "klinisk", i betydningen af ikke at være forurenset af en enkelt religions særegne traditioner, vil ikke nødvendigvis lykkes med at omfatte alle de indbyggede karakteregenskaber ved en given trosretning, men er nødvendig for at opnå en vurdering. Den vil ikke udtømme hverken de kognitive eller de emotionelle aspekter af religiøse overbevisninger, ritualer, symboler og institutioner. Denne samfundsvidenskabelige indfaldsvinkel muliggør objektiv sammenligning og forklaring, men kan ikke og forgiver heller ikke at gengive hele indholdet af den indre mening og følelsesmæssige tiltrækning, som en religion har på dens egne tilhængere.

ii. RELIGIONSINDICIET

ii.i. Religions vigtigste karaktertræk

I henhold til den ovenstående diskussion kan vi nu fremsætte de vigtigste karaktertræk indeholdt i religion i abstrakte og generelle begreber. Efterfølgende forestiller ikke at være en definition, som kan anvendes universelt, men en "opremsning" af de karaktertræk og funktioner, som hyppigt findes i religion, og som er identificeret som sådan.

De er:

(a) troen på en kraft (eller kræfter) som overgår den normale fornufts opfattelse, og som måske endog indeholder en fuldstændig postuleret løsning på livet;

(b) troen på at denne kraft ikke kun påvirker den naturlige verden og den sociale orden, men indvirker direkte på den og kan endda have skabt den;

(c) troen på, at der på et tidligere tidspunkt i historien, har forekommet en overnaturlig indgriben i menneskelige affærer;

(d) overnaturlige kræfter menes at have ledet menneskeheds historie og skæbne: Når disse kræfter er beskrevet antropomorfisk (som menneskelignende) er de som regel tillagt æren for bestemte formål;

(e) troen på at menneskets lykke i dette liv eller i livet efter livet (eller i de følgende liv) afhænger af, hvilke forbindelser, der bliver etableret, eller er i overensstemmelse med, disse transcendent kræfter;

(f) det er ofte (men ikke altid) overbevisningen, at mens transcendent kræfter vilkårligt kan bestemme en persons skæbne, kan personen ved at opføre sig på foreskreven vis, påvirke de hændelser han kommer ud for enten i dette liv eller i et (flere) fremtidig(e) liv eller begge dele;

(g) der findes foreskrevne handlinger for individuel, kollektiv eller repræsentativ optræden – nemlig ritualer;

(h) vedvarende elementer af formildende handlinger (endog i højt udviklede religioner), som individer eller gruppen kan bønfalde om særlig hjælp fra overnaturlige kilder;

(i) tilkendegivelse af hengivenhed, taknemmelighed, reverens eller ærbødighed tilbydes, eller er i visse tilfælde forventet, af de troende sædvanligvis under tilstedeværelsen af symbolske repræsentationer af trosretningens overnaturlige kraft (kræfter);

(j) sprog, genstande, steder, bygningsværker eller årstider, som er specielt forbundet med det overnaturlige, bliver helliggjorte, og de kan i sig selv blive genstand for pietet;

(k) der er foreskriftsmæssige forestillinger med ritualer eller eksposition, hengivenhedstilkendegivelser, festligheder, faste, fælles bodsøvelser, pilgrimsrejser, og gengivelser eller ihukommelser af begivenheder i guddommenes jordiske liv, profeter eller store læremestre;

(l) lejligheder med gudsdyrkelse og eksposition af lærdom fremkalder en oplevelse af fællesskab og samarbejdsforhold, kammeratskab og fælles identitet;

(m) moralregler er ofte pålagt tilhængere, selvom området de omhandler varierer: De kan blive affattet i spidsfindige eller rituelle termer, eller de kan fremsættes mere generelt som værende i overensstemmelse med en mindre specifik, højere etiks ånd;

(n) formålets seriøsitet, vedvarende forpligtelse og livslang hengivenhed er normative betingelser;

(o) i henhold til hvad, der ydes samler tilhængere fortjenester eller anmærkninger hægtet sammen med en moralsk belønning- og straføkonomi. Den præcise sammenhæng mellem handling og konsekvens veksler fra automatisk virkning ud fra givne grunde til troen på, at en personlig anmærkning

kan udslettes ved andagt eller rituelle handlinger, ved skrifte eller anger, eller ved særlig forbøn fra overnaturlige kræfter;

(p) der findes som regel en særlig klasse af religiøse funktionærer, der tjener som kustoder af de hellige genstande, skrifter og steder; eller som er eksperter i doktrinerne, ritualerne og i gejstlig vejledning;

(q) sådanne eksperter bliver som regel betalt for deres tjenester enten via skat, belønning for specifikke tjenester, eller via en fastsat gage;

(r) når eksperter helliger sig doktrinernes systematik, hævdes det som regel, at religiøs viden tilvejebringer løsninger på alle problemer, og forklarer livets mening og formål, hvori antagne forklaringer af oprindelsen og funktionen af det fysiske univers og den menneskelige psykologi ofte er inkluderede;

(s) legitimitet hævdes for den religiøse viden og de religiøse institutioner med henvisning til åbenbaring og tradition: fornyelse retfærdiggøres sædvanligvis som rekonstruktion; og

(t) påstande om lærdommenes sandhed og ritualernes virkningsfuldhed underkastes ikke empirisk afprøvelse, da målene i sidste ende er transcendent, og religiøs overbevisning er påkrævet både med hensyn til målene og med hensyn til de vilkårlige måder anbefalet til at opnå dem.

De ovenstående punkter bør ikke betragtes som *sine qua non*, men som sandsynligheder: De indeholder fænomener, der hyppigt forekommer empirisk. De kan måske betragtes som et sandsynligheds-”katalog”..

ii.ii. Ikke-essentielle karaktertræk i religion

Det ovenstående ”katalog” er udtrykt i betydelige abstrakte generelle betragtninger, men faktiske religioner er historiske enheder, ikke logiske konstruktioner. De omfatter uhyre forskellige organisationsprincipper, adfærdsregler og trosmønstre. Det er ofte vanskeligt at generalisere, og når først de (ofte ubevidste) fordomme fra den kristne tradition er tilsidesat, bliver det tydeligt, at mange af de konkrete punkter som, på grundlag af den kristne model, måske bliver betragtet som *sine qua non*, i virkeligheden ikke er tilstede i andre trossystemer. I ovenstående er henvisningen til et højere væsen undgået, da et sådant begreb ikke er gyldigt for Theravada Buddhister (og for mange Mahayana Buddhister), jains og taoister. Gudsdyrkelse, i henhold til ovenstående, har vidt forskellige implikationer i buddhisme i forhold til gudsdyrkere indenfor kristendommen. ”Kataloget” refererer slet ikke til trosbekendelser, som er særligt vigtige i den kristne tradition, men som ikke er af tilsvarende vigtighed i andre religioner. Den nævner ikke sjælen, uanset hvor afgørende det begreb er i ortodoks kristendom, fordi doktriner vedrørende sjælen på en eller anden måde er dubiøst i jødedommen og udtrykkeligt afvist af visse kristne bevægelser (f.eks. Syvende Dags Adventister og Jehovas vidner – begge hvis tilhængerskaber tæller millioner verden rundt, og af Christadelphians og puritanere, såvel som Milton, kendt som moralister. Der er ikke nogen direkte hentydning til helvede i den forstand, som er udviklet i kristendommen, da dette punkt mangler i jødedommen. Livet efter livet er hentydet til i enkelt- og flertalsform for at imødekomme de to forskellige kristne forestillinger om sjælevandringen og genopstandelsen, og de noget anderledes beretninger om

genfødsel i buddhisme og hinduisme. Ingen af disse specifikke punkter kan betragtes som afgørende for definitionen af religion *tout court*.

iii. IKKE-TEISTISKE TROSSYSTEMER

iii.i. *Scientologi Kirken som en ny religion*

Scientologi Kirken er én af en hel række af nye religiøse bevægelser, som indeholder karaktertræk, der i nogle henseender svarer til tendenser, der ses tydeligt i almindelige vestlige religioner. Den anvender et nutidigt, dagligdags og umystisk sprog; og den præsenterer sine trossætninger som et spørgsmål om objektive fakta. Dens forestilling om frelse har både en nærværende og en endelige dimension. Den store tiltrækning den har haft i offentligheden i den vestlige verdens udviklede lande har gjort den til genstand for intens opmærksomhed blandt sociologer og andre studerende af nutidens religion.

iii.ii. *Mit kendskab til Scientologi*

Jeg begyndte i 1968 at læse den litteratur, som Scientologi Kirken frembringer, og planlagde endog på et tidspunkt en undersøgelse af bevægelsen. Selvom jeg i sidste ende ikke gennemførte en sådan undersøgelse, fortsatte jeg med at læse Scientologis litteratur. Jeg har besøgt kirkens hovedkvarter på Saint Hill Manor, East Grinstead, og er blevet bekendt med scientologer. Siden da har jeg bibeholdt kontakt med bevægelsen i Storbritannien og har flere gange besøgt Saint Hill Manor og en Scientologi Kirke i London. Jeg har bevaret min nære interesse for denne religions udvikling som én ud af flere

nutidige religioner, som har min særlige interesse som sociolog. Jeg har, foruden andet materiale af mere flygtig art, læst følgende værker, alle officielle udgivelser, og de fleste af dem værker af L. Ron Hubbard:

Scientology Handbook for Preclears

Scientology 8-80

Scientology 8-8008

Bogen der introducerer E-metret

Dianetik: Den originale tese

*Dianetik: Den moderne videnskab
om mental sundhed*

A Test of Whole Track Recall

Arbejdets problemer

Selvanalyse

The Creation of Human Ability

The Phoenix Lectures

The Axioms of Scientology

Advanced Procedure and Axioms

Scientologi: Et nyt syn på livet

The Character of Scientology

Ceremonies of the Founding

Church of Scientology

The Scientology Religion

Science of Survival

Introduktion til Scientologi Etik

Vejen til lykke

Description of the Scientology Religion

Hvad er Scientologi?

The Scientology Handbook

Jeg har ved flere lejligheder refereret til Scientologi i værker, jeg har skrevet om nye religioner, og har inkluderet en kort beskrivelse af denne religion i min bog *Religious Sects (Religiøse sekter)* (London, Weidenfeld, 1970), og en længere diskussion om Scientologis religiøse karaktertræk i mit nyere værk *The Social Dimensions of sectarianism* (Oxford: Clarendon Press, 1990). Jeg har bevaret min interesse for bevægelsen igennem de sidste 26 år.

iii.iii. Dianetik – Scientologis tilblivelse

Da hr. L. Ron Hubbard i maj 1950 først fremsatte prospektet for Dianetik, hvorfra Scientologi senere udviklede sig, var der ingen tegn på, at han var i gang med at frembringe et mønster af religiøs overbevisning og praksis. Dianetik, en terapi, der fjerner reaktioner, blev ikke fremsat i et religiøst sprog. Der er ingen grund til at tro, at Hubbard på det tidspunkt forestillede sig, at Dianetik ville blive et system af religiøs overbevisning og praksis, eller at hans tilhængere ville komme til at beskrive og organisere det selv som en kirke.

iii.iv. Mental healing og religion

Terapeutisk praksis har dog ofte manifesteret et potentiale for antagelse af metafysisk og religiøs tilknytning, som det kan ses på forskellig vis i Kristen Videnskab, New Thought bevægelsen og yogi teknikker. På den anden side har etablerede religioner somme tider udviklet specielle aktiviteter, som har at gøre med healing, især med mental healing, og større kirker har sommetider organiseret afdelinger til at tage sig af dette. Dianetik påberåbte sig ikke fra starten religiøse principper, men efterhånden som det teoretiske grundlag for praksis blev mere udførligt, blev en metafysisk dimension mere og mere anerkendt, og nogle af de ideer, der blev fremlagt, blev således beskrevet i vendinger, som absolut religiøse i deres implikation.

iii.v. Hvordan religioner udvikler sig

Alle religioner er et resultat af en udviklingsproces. Ingen religion er skabt som et fuldt færdigt system af religiøs overbevisning og sædvane på et

givet tidspunkt. I den forbindelse er Scientologi ikke en undtagelse: Religionen udviklede sig fra en samling terapeutisk teori. Det ville være ret så umuligt at bestemme, hvornår selv kristendommen blev til en religion, idet den begyndte som den gjorde med en løst forbundet samling af etiske formaninger og lejlighedsvis mirakler; blev en populær bevægelse blandt galilæere; blev gradvis en jødisk sekt og derefter en selvstændig religion. Men det tog endog derefter århundreder, før doktriner blev fuldt ud artikulerede, og dens rituelle praksis har fortsat gennemgået hyppige ændringer. I nyere bevægelser er udviklingsprocessen til at blive en religion endnu mere tydelig. Syvende Dags Adventist Kirken fører sit udgangspunkt tilbage til den vidt udbredte overbevisning i den meget tidlige advent af Jesus Kristus, som forekom blandt baptister, presbyterianere, metodister og andre i staten New York i 1830'erne. Kirken blev først oprettet i 1860. Det tog tilsvarende flere årtier fra den første oplevelse (Fox søstrenes) med "bankeånderne" ved Hydesville (angiveligt beskeder fra "åndernes verden") før en Spiritualistisk kirke blev oprettet. På tilsvarende vis havde Mary Baker Eddy eksperimenteret i årevis med mentale healingssystemer før hendes "opdagelse" af sin bevidsthedskur i 1866, og hun regnede endda med i nogle år efter denne dato, at hendes system ville blive brugt af de store kirker, fremfor at blive basis for Church of Christ, Scientist, som hun grundlagde i 1875. Medlemmer af pinsebevægelsen erfarede karismaen ved at tale i ukendte tungemål, fremsigelse af profeti, healing og andre "gaver" fra år 1900, men særskilte Pinsebevægelse Kirker blev først oprettet meget langsomt i løbet af de næste 20 år. Ingen af disse bevægelser, som senere blev særskilte religioner begyndte som sådan og det gjorde Scientologi heller ikke.

iii.vi. Scientologi doktrin: Udviklingen af det metafysiske

Det er nødvendigt, på trods af risikoen for gentagelser, at begynde med den følgende omfattende gennemgang af Scientologis vigtigste lære og påpege i hvor høj grad disse trossætninger udgør et sammenhængende trossystem. Scientologi opstod fra et smallere fokuseret terapeutisk system, Dianetik. Det er blevet foreslået, at betegnelsen var en kombination af *dia* = gennem og *nous* = sind eller sjæl, og derfor udgjorde, selvom det i begyndelsen ikke var fuldstændigt bevidst, et religiøst perspektiv. Med indlemelsen af Dianetik i Scientologis bredere ramme blev en meget mere omfattende forestilling vedrørende det metafysiske system artikuleret, som gjorde den grundlæggende religiøse natur i denne filosofi klart. Mens den direkte anvendelse af Dianetik – ligesom Kristi lære i gennem hans liv – var indenfor den mentale healing, omfattede indholdet af efterfølgende lære, som forklarede og understøttede den terapeutiske aktivitet, en voksende forståelse af spirituelle ideer og værdier.

iii.vii. Scientologi doktrin: Thetanen og den reaktive bevidsthed

Scientologis grundlæggende forudsætninger er, at mennesket i virkeligheden er et spirituelt væsen, en thetan, som gang på gang tager bolig i materielle menneskekroppe. Thetanen er et individuelt udtryk for theta, med hvilken forstås liv eller livets kilde. Defineret overfladisk er thetanen sjælen, men den er også den virkelige person, den fortsatte og vedvarende identitet, som rækker ud over den krop, den bor i. Det siges, at den er immateriel og udødelig, eller i hvert fald at have kapaciteten til at være udødelig og til at have et uendeligt kreativt potentiale. Den er ikke en del af det fysiske univers – men

den har en latent evne til at kontrollere dette univers, som består af materie, energi, rum (space) og tid (MEST). Thetaner anses at have skabt den materielle verden stort set for deres egen fornøjelse (som det faktisk også kan siges om den kristne guds skabelse af verden). Det hævdes, at thetanerne for længe siden blev ofre for egen indblanding i MEST, de blev fanget af det og tillod det, de selv havde skabt at begrænse deres evner og deres virkeområde. Således lever menneskets aktiviteter – og hvad han opnår – slet ikke op til hans muligheder: Han er tynget af sine utallige tidligere uheldige forbindelser med MEST, og disse er optegnet i det reaktive sind, der reagerer irrationelt og følelsesmæssigt på alt, hvad der fremkalder smertefulde og traumatiske tidligere erfaringer (som han har lidt under eller har forårsaget for andre). Den reaktive bevidsthed fungerer til trods for den evne til at udøve kontrol, som han ville kunne udøve over sin krop og sit miljø, hvis han var i stand til at få sine sande oprindelige åndelige evner tilbage. Selvom mennesket er anset for at være grundlæggende godt, og både ønsker og er i stand til at overleve, har hans tidligere tab af evner gjort mennesket til en truet art.

iii.viii. Scientologi doktrin: Genfødsel og "karma"

Det er overbevisningen, at thetaner i løbet af et uendeligt tidsrum har besiddet utallige kroppe. Således omfatter Scientologi en teori, som, selvom detaljerne er forskellige, deler mange vigtige antagelser med genfødselsteorien fremsat i hinduisme og buddhisme. Den vægt, som Scientologi lægger på vigtigheden af nutidige (eller fremtidige) konsekvenser af tidligere handlinger, ligner karma begrebet. Der kommer uheldige virkninger fra "overt acts" (skadelige handlinger), som er et aspekt af den uheldige forbindelse med det materielle

univers. Det er ideelt for thetanen vedvarende at handle rationelt og være "årsag over" fænomener, dvs. at bestemme forløbet af begivenheder i det nære miljø. Denne idé har tydeligvis ligheder med østens begreb om at skabe god karma i fremtiden ved gavnlige gerninger, selvom Scientologi ikke anvender disse betegnelser eller begreber. Begivenhederne i tidligere liv påvirker det nutidige, men ved hjælp af teknikker udviklet i Scientologi, kan disse begivenheder blive genkaldt, konfronteret og de præcise årsager til nutidige problemer identificeret i disse begivenheder. Det er denne færdighed, der danner grundlaget for åndelig healing – dvs. den tilbyder en mulighed for at forandre de "karmatiske" følger af tidligere handlinger.

iii.ix. Scientologi doktrin: De otte dynamikker

Liv, kan ifølge Scientologi, erkendes på tværs af otte forskellige områder i en stigende orden af vigtighed, hvor hver enkelt er beskrevet som en dynamik. Kort beskrevet er disse: Den første, selvets dynamik, selvets tilskyndelse til at eksistere; den anden, sex dynamikken, som indeholder både det seksuelle og familieheden og omsorgen for familien; den tredje, den vilje til at eksistere, som kan findes i en gruppe eller en forening, for eksempel skolen, byen eller nationen; den fjerde, menneskeheden vilje til at overleve; den femte, hele dyreriget, som omfatter alle levende væsners eksistens og vilje til at overleve; den sjette, tilskyndelsen for eksistensen af hele det fysiske univers af materie, energi, tid og rum; den syvende, "tilskyndelsen på at eksistere med eller som ånder", hvilket inkluderer alle spirituelle fænomener med eller uden identitet; og endelige, den ottende dynamik, tilskyndelsen til eksistens som det uendelige. Denne dynamik er identifi-

ceret som Det Højeste Væsen, som endvidere kan kaldes "guddynamikken". Scientologi beskæftiger sig med overlevelse, og overlevelsen i hver enkelt af disse dynamikker betragtes som en del af målet med praksisen i Scientologi. Derfor, selvom meget af den umiddelbare praksis i Scientologi beskæftiger sig mere begrænset med personligt åndeligt udbytte for dem (præclears), der søger Scientologis hjælp, må scientologen i sidste ende erkende, at hans nuværende liv kun er en brøkdel af hans fortsatte eksistens som thetan, og at individets liv er forbundet med hvert af de gradvise niveauer beskrevet i de otte dynamikker, og derfor i sidste ende til eksistensen og overlevelsen af Det Højeste Væsen eller uendeligheden.

iii.x. Scientologi doktrin: Terapi og kommunikation

Som i andre religioner er den første og vigtigste prioritet for mange af dem, der er tiltrukket af Scientologi, her og nu frelse fra umiddelbare lidelser og besvær; dette er det terapeutiske elements appel, der findes i mange religioner – og bemærkelsesværdigt i den tidlige kristendom – foruden de mere mystiske, metafysiske og åndelige lærer, som tilhængere er forventet at komme frem til, efterhånden som de modner i deres tro (se Hebræerne, 5:12-14). De fleste scientologer har først hørt om muligheden for at forbedre deres dagligdags erfaringer og for at øge deres intelligens (ved at opnå mere og mere kontrol over den reaktive bevidsthed). Muligheden for at opnå sådanne resultater gennem auditeringsprocessen er præsenteret i en formular kendt som A-R-C. A står for Affinitet, hvilket repræsenterer individets emotionelle oplevelser og følelsesmæssige fornemmelser ved forbindelse til andre. R står for Realitet, hvilket repræsenterer en inter-

subjektiv samstemmighed om objektive fænomener. C står for Kommunikation (Communication), og der er lagt stor vægt på kommunikation i Scientologi. Når mennesker har affinitet, når de er enige om objektive fænomeners natur, kan kommunikation let finde sted. Forbundet med dette treenige begreb, A-R-C, er skalaen over menneskelige følelser, blandt scientologer kendt som "toneskalaen". Efterhånden som den følelsesmæssig tone falder, bliver kommunikation vanskelig og realitet bliver oplevet på en dårlig måde. Kommunikation i sig selv er dog et middel, som søger at øge forståelse, og når anvendt præcist og effektivt bliver det det vigtigste terapeutiske middel til at frigøre individet fra det fangenskab, han har oplevet i forbindelse med den materielle verden. Thetanen kan sættes i stand til at kommunikere med sin egen fortid, erkende tidligere traumatiske oplevelsers natur og opnå viden om sig selv, der tillader ham at slippe for disse byrder.

iii.xi. Scientologi doktrin Auditering som et terapeutisk organ

Toneskalaen er den første præsentation for individet af Scientologis mulige fordel, som påpeger en opstigen fra en kronisk følelsesmæssige tone, såsom apati, sorg og frygt til entusiasme (og på mere avancerede niveauer til en jubel og afklaret væren). Det er for at opleve den slags fordele, at mange først er tiltrukket af Scientologi. Teknikken til at opnå sådanne fremskridt er indeholdt i auditering, hvor en uddannet scientolog ved at bruge præcist styrede spørgsmål, kan bringe enkelte episoder fra individets for-

tid tilbage til individets bevidsthed, hvor de har efterladt traumatiske fodspor (et "engram") i hans reaktive sind, og som forhindrer individet i at opføre sig rationelt. Frigørelse fra disse virkninger af disse barrierer for rationel tænkning er således processen, hvorved individet stiger op ad "toneskalaen", og derved øger sine færdigheder, men det er desuden – og det er her den virkelige religiøse signifikans ligger – den metode, hvorved thetanen muligvis kan opnå frelse, først ved at fjerne den aberration han lider af, som resultat af hans forbindelse med den materielle verden, og i sidste ende ved at genvinde fuldstændig frihed fra MEST universets skadelige virkning. Scientologer refererer til denne tilstand som værende "årsag". Det er tydeligvis i overensstemmelse med den slags frelse, som østens religioner tilbyder. Da de ligeledes

Scientologis grundlæggende postulat er, at mennesket i realiteten er en åndelig entitet, en Thetan, som efterhånden bebor forskellige, materielle, menneskelige kroppe.

betragter individet som tynget af tidligere livs gerninger (karma), er den forestilling om frelse, som de vier deres liv til, også gennem en proces (oplysende), ved hjælp af hvilken følgerne af karma kan tilintetgøres og individet frigøres. Individets endelige mål, betegnet som Opererende Thetan, er at eksistere udenfor kroppen, at være i en tilstand beskrevet som værende "exterior" til alt det fysiske. En sådan tilstand svarer til den, som kristne ville vedkende sig som tilstanden af en frelst sjæl.

iii.xii. Scientologi doktrin: Rationelle metoder til frelse

Den religiøse filosofi kort skitseret

ovenfor ligger bag praksis i Scientologi. Hubbard betragtede den selv i nogle henseender som svarende til østlige religioners filosofi. Han citerede især vedaerne, skabelshymnerne, der er en del af hinduistisk tradition, som indeholdende en forestilling meget lig Scientologis "Handlingscyklus". Handlingscyklussen er livets tilsyneladende orden fra fødsel, gennem vækst, til forfald og død, men gennem den viden Scientologi tilvejebringer, kan de skadelige følger af denne cyklus, funktion muligvis undgås. Cyklussen kan ændres fra en cyklus af skabelse, overlevelse og ødelæggelse til en cyklus, hvori alle elementerne kan være kreative handlinger. Scientologi har påtaget sig at fremsætte og øge kreativiteten, og sejre over kaos og negativitet. Den anerkender eksistensen af et fortsat "spor" eller arv fra vedaerne og Guatama Buddha til det kristne budskab, og hævder at have et vist slægtskab med dem alle. Men selvom visdommen for eksempel præsenteret i buddhisme, muligvis tillod individer nu og da at opnå frelse i en livstid, var der ikke dengang en samling præcis praksis, som garanterede dette resultat; der var kun en fjern mulighed for at gentage disse forsøg, opnåelsen af frelse blev ved med at være bestemt af tilfældige og ukontrollerede faktorer. Frelse blev opnået af nogle få her og der, nu og da, hvis overhovedet. Hvad Hubbard hævdede at præstere, var at standardisere, næsten rutinegøre, religiøse sædvaner, og at øge forudsigeligheden af soteriologiske resultater. En sådan brug af tekniske metoder til at opnå åndelige mål viser i hvor høj grad, Scientologi anvender moderne teknikker til at realisere mål, der engang kun hændte spasmodisk eller lejlighedsvis hvis overhovedet. Dette er derfor et forsøg på at introducere vished og orden i åndelige andagtsøvelser og resultater. Scientologi forsøger at disciplinere og

indføre en orden i den religiøse søgen ved at anvende rationelle procedurer. I den forstand har den i teknologiens tidsalder præsteret stort set det samme, som metodisterne forsøgte at gøre på tidligere trin i den sociale udvikling, ved at prøve at overbevise folk om, at man skulle stræbe efter frelsens mål på en styret, disciplineret, *metodisk* måde; selvom metodisternes faktiske metoder stadig var udtrykt i den daværende kristendoms relativt almindelige sprog, bærer de metoder som Scientologi fremsætter stærkt præg af et samfund, som i langt højere grad er forbundet med rationelle og teknologiske procedurer. Metoderne anvendt af Scientologi er blevet forbundet med *upaya* ("rigtige metode") i det syvende stadi af bodhisattva-vejen til frelse i Mahayana Buddhisme. I henhold til denne version af buddhismen, bliver den troende på det syvende stadi en transcendent bodhisattva, som (ligesom den Opererende Thetan i Scientologi) ikke længere er bundet til en fysisk krop.

iii.xiii. Scientologi doktrin: Auditering som pastoral vejledning

Metoderne anvendt i Scientologi udgør en slags pastoral vejledning, mest præcist organiseret indenfor auditeringsteknikkerne. Auditeringens specifikke teknikker og apparatur er organiseret som en teknologi, der udgør kernen af Scientologis religiøse praksis. Mønstret i praksis er afgørende for alle, som gerne vil erfare trosretningens frelsende fordele, og Hubbards bestræbelser har været rettet mod at reducere den åndelige oplysningsproces til en række ordnede procedurer, som automatisk når dybere niveauer af bevidstheden. Denne metode, ligesom bekræftelse i Kristen Videnskab, hævdes at tilintetgøre både fornemmelsen af synd og følgerne af tidligere lidelse og forsyn-

delser.

iii.xiv. Scientologi doktrin: Frelsens stadier

De to vigtigste stader i denne lægende og soteriologiske proces er tilstandene betegnet henholdsvis Clear og Opererende Thetan. Den præclear som for første gang kommer i kontakt med scientologi er tynget af mental bagage fra tidligere smertefulde og følelsesmæssige oplevelser. Auditering forsøger at gøre disse ting bevidste, at få personen til at kommunikere med sin fortid, at konfrontere disse begivenheder, som har forårsaget hans følelsesmæssige udladninger, og derved føre personen tilbage til et punkt, hvor han kan transcenderer den udladning og kan gennemse disse hidtil glemte forstyrrelser med fuldstændig sindsro og rationel bevidsthed. De skadelige følger af sådanne ting er derved forjaget. Mentale blokke, skyldfølelser og fornemmelse af utilstrækkelighed, fiksering af tidligere trauma eller tilfældige begivenheder med følelsesmæssige forstyrrelse overvindes. Personen føres op til "nutiden", dvs. han bliver frigjort fra de beskadigende følger af begivenheder, der har fundet sted på "tidssporet" i thetanens tidligere liv eller tidligere i dette liv. Ved at forbedre kommunikation, bringer auditering thetanen ind i en tilstand, hvor tidligere hindringer er elimineret. Han er defineret som Clear, et væsen som ikke længere har sit eget reaktive sind, som er selvbestemmende i hvert fald med hensyn til sin egen eksistens. Den Opererende Thetan er på et højere niveau af den samme proces, da han også har opnået at få styr på sine omgivelser. Han er ikke længere afhængig af den krop, som han for tiden har bolig i. Det siges faktisk, at han ikke længere er i en krop. Med andre ord kan det siges, at den Opererende Thetan er et væsen, som har realiseret sit fulde spirituelle potentiale, som har opnået frelse. Det nyligt udkomne værk,

Hvad er Scientology?, bekræfter "at man på et niveau som Opererende Thetan har at gøre med individets egen udødelighed som et åndeligt væsen. Man har at gøre med thetanen selv i relation til evigheden ... der er stadier højere end det dødelige menneskes".

iii.xv. Religiøse roller i Scientologi – auditoren

Religiøse tjenester er tilgængelige i Scientologi gennem tre forbundne tjenester, hvis roller både komplimenterer og til en vis grad overlapper hinanden. Disse funktioners udøvere er auditoren, kursuslederen og præsten. Auditorens rolle er principiel: auditing er den vitale teknik til ultimativt at opnå den form for oplysning, ved hjælp af hvilken individet reddes. Auditoren er uddannet i færdigheder, med hvilke han hjælper andre og hjælper dem til at hjælpe sig selv. "Alle Scientologis auditorer forventes at blive ordinerede pastorer", og enhver auditor har uddannet sig på kurser, som gør ham klar til pastorgerningen, selvom han måske ikke derefter vælger at påtage sig dette hverv. Auditoren lærer, hvordan han skal behandle den præclear, som søger hans hjælp, så neutralt og klinisk som muligt. I modsætning til skriftefaderen i den romersk katolske kirke, går auditoren ikke frem i henhold til sin egen spirituelle opfattelse og sin egen personlige bedømmelse af præclearens behov. I stedet følger han de forskrevne procedurer til mindste detalje. Hele vægten i Scientologi lægges i at tilintetgøre tilfældige, uplanlagte, og idiosynkratiske elementer hos den terapeutiske og åndelige pastorale gerning. Enhver mulig bestræbelse gøres, for at sikre at følelser ikke forstyrrer auditeringens standardiserede procedurer og teknikker. Pastoral vejledning er derfor betragtet, især i auditeringssituationen *per se*, som en meget mere præcis teknik end

lignende situationer i almindelige kirker, og meget større og mere præcis opmærksomhed er rettet mod den. Pastoral vejledning er for scientologer ikke tilfældige råd i henhold til personligt skøn eller den vekslende kompetence givet fra en person til en anden, men en systematisk og styret bestræbelse for at fremme selv-oplysningen og den åndelige viden.

iii.xvi. Religiøse Roller i Scientologi - Case supervisoren.

Det er case supervisorens ansvar at anvende den korrekte auditeringsprocedure. En af case supervisorens vigtigste funktioner er grundigt at gennemlæse auditorens notater fra vedrørende auditeringssession. Disse notater er højt tekniske og uforståelige for andre end en uddannet auditor – og består af notater vedrørende den anvendte auditeringsproces, de svar der blev angivet af E-Meteret og hvordan det gik præclearen. Notaterne skal være tilstrækkeligt fuldendte til at påpege, at præclearens åndelige udvikling er i overensstemmelse med Scientologis soteriologi. Case supervisoren er i stand til at forstå disse tekniske notater, da denne også er en højtuddannet auditor, som har taget yderligere specialiseret uddannelse som en case supervisor. Han kontrollerer, om auditeringen er blevet udført i henhold til foreskrevne standarder, om teknikken er blevet korrekt anvendt, og om den præcleare gør passende fremskridt. Hvis der skulle være opstået fejl i auditeringen opdager og korrigerer Case Supervisoren det. Han kan kræve, at den auditor, der begik fejlen, på ny studerer de fejlagtig anvendte materialer og øver sig i den kor-

For Scientologer er præstelig rådgivning en systematisk og kontrolleret bestræbelse på at fremme selverkendelse med hensyn til åndelig viden.

rekte procedure for at sikre sig, at disse fejl ikke gentager sig. Efter hver session specificerer case supervisoren auditeringens næste fase. Eftersom mennesker er forskellige bliver hvert tilfælde vurderet individuelt for at bestemme de passende processer, der skal anvendes og for at sikre, at den præcleare gør behørigt fremskridt. Case supervisorens rolle sikrer således, at Scientologiauditeringen foregår korrekt og kontrolleret.

iii.xvii. Religiøse roller i Scientologi – kursuslederen

Kursuslederen er endnu mere principiel end auditoren i udøvelsen af Scientologi. Det er kursuslederen, der træner auditorerne i de nøjagtige standarder, som Hubbard fremlagde. Kursuslederen er en ekspert i studieteknikkerne udviklet af Hubbard. Han er trænet i at identificere enhver hindring for forståelse, og til at løse ethvert problem, som den der studerer Scientologis litteratur møder på sin vej. Kursuslederen sikrer, at den Scientologi studerende fatter Scientologi teorien, og gennem øvelser og træning forstår at anvende dem i praksis. I modsætning til andre, i sådanne "klasseværelsessituationer", forelæser kursuslederen ikke, og han tilbyder ikke på noget tidspunkt sin egen fortolkning af emnet. Dette er en vigtig betragtning, fordi scientologer er overbeviste om, at resultaterne opnået ved hjælp af Scientologi udelukkende opnås ved at følge Scientologis værker nøjagtigt, som Hubbard skrev dem. Mundtlige redegørelser leveret fra læreren til eleven ville, ligegyldigt hvor utilsigtet det er,

uundgåeligt medfører ændring af det originale materiale. Derfor er kursuslederen nødvendigvis en ekspert i at genkende en situation, hvor en studerende har et problem, og i at rette hans opmærksomhed mod det sted, hvor han ved hjælp af egne bestræbelser kan finde en løsning.

iii. xviii. Religiøse roller i Scientologi – præsten

Scientologi kirker og missioner har alle en præst. Han er en uddannet auditor og pastorkurset er en vigtig del af hans uddannelse. Dette kursus viser Scientologi som en religion, som en kraft hvormed mennesket kan opnå frelse. Det omfatter en introduktion til verdens store religioners lære, uddannelse i at afholde religiøse tjenester og ceremonier; studium af Scientologis trobekendelse og regelsæt; og instruktion i teknologien for etik og auditering. Pastoral vejledning er måske det vigtigste aspekt i præstens rolle, ikke i den generelle forstand hvormed auditering er tilbudt i auditeringsforløbet, men i den videre forstand af at lytte til problemer og vanskeligheder, som scientologer har med at anvende troens lære og teknikker. Præster forsøger at udjævne organisationens funktion, og, hvis anmodet om det, søger at fortolke moralske og endda familiemæssige anliggender i henhold til Scientologis principper. I deres funktion indenfor en hver enkelt Scientologi organisation, fungerer de meget lig den måde, som en biskops præst gør i den etablerede kirke. Præsten tjener, som den der udfører kirkens ceremonier (navngivnings-, bryllups- og begravelsesritualer). I ugentlige religiøse tjenester (som er afholdt om søndagen for at gøre det mest belejligt) giver præsten ordre til at begynde tjenesten, over hvilken han udøver noget generel diskretion. I løbet af tjenesten

opfylder han også en prædikende rolle, meget lig en dissenter-præst, og her er hans funktion en fortolkers (i stedet for en talers). Hans foredrag angår altid læren om og anvendelsen af trosretningens principper.

iii. xix. Tekniske metoder til at nå åndelige mål: En religion, ikke en videnskab

For at forstå Scientologis funktion og dens religiøse professionelle er det nødvendigt, at erkende at Scientologi forbinder tekniske metoder med åndelige mål. Dens fokus på teknik, dens brug af teknisk sprog og dens fastholdelse af systematisk procedure og en detaljeret orden bør ikke tilsløre dens åndelige og soteriologiske natur med hensyn til dens ultimative anliggender. Scientologi er en religion, som blomstrede op i en tid domineret af videnskab. Dens metoder bærer præg af den tid, den kom til live i. En del af dens principielle forpligtelse er udtrykt i ideen om, at menneskets har behov for at tænke rationelt og for at styre sine egne kraftige, men forstyrrende følelser. Kun således kan mennesket opnå den fuldstændige frie vilje og selvbestemmelse, som scientologer er overbeviste om er hans rettighed og en nødvendighed. For at opnå frelse må individet anvende den velartikulerede formular vedvarende og stabilt. Ligesom Kristen Videnskab stræber Scientologi efter at have med visheder at gøre. Scientologis endelige mål kunne se ud som det ville overgå empirisk bevis, og dens tilhængeres overbevisninger er transcendent, metafysiske og åndelige, selvom religionen lægger vægt på personlig erfaring som vejen til personlig overbevisning eller vished. Den videnskabelige stil i Scientologi begrænser ikke dens religiøse status eller anliggender.

iv. EN SOCIOLOGISK ANALYSE AF SCIENTOLOGI KIRKENS UDVIKLING

iv.i. Udviklingen af Scientologis ideer: Tidligere liv

Fra midten af 1950'erne havde Hubbard allerede indset, at tidligere liv kunne være af vigtighed for at forklare menneskets problemer. Stiftelsen, han etablerede i Elizabeth, New Jersey, var tilegnet studiet af mulige fordele ved at "genkalde" "omstændighederne i forbindelse med død i tidligere inkarnationer" [Joseph A. Winter, *A Doctor's Report on Dianetics: Theory and Therapy*, New York: 1951, side 189]. Denne interesse udviklede sig yderligere til en positiv enighed i det synspunkt, at skadelige erfaringer i tidligere liv (såvel som tidligt i livet) danner "engrammer" (indtryk eller mentale billeder, som danner det indhold i det reaktive sind, der er forbundet med smerte og ubevidsthed, og som forårsager sygdom, hæmninger og derfor irrationel adfærd). Dianetik og Scientologi måtte derfor udvides for at tilintetgøre disse engrammer, såvel som dem der var dannet af tidligere erfaringer i persons nuværende liv.

iv.ii. Udviklingen af Scientologis ideer: Fra Dianetik til Scientologi

Forstyrrelsen af mentalt liv var desuden udtrykt på et andet niveau, som theta, tankens univers, blev "enturbuleret" af MEST. Det var meningen, at auditering skulle frigøre theta fra denne byrde. Begrebet theta gennemgik desuden raffinering i 1951, hvor det blev betegnet som en "livskraft, *elan vital*, ånden, sjælen" [i *Science of Survival*, I, side 4]. På dette tidspunkt kan det fremføres, at Hubbards trossystem havde taget form som et system til at kurere

sjæle. Denne udvikling var endnu mere tydelig, da Hubbard i 1952 introducerede Scientologi, og dette nye udvidede og mere omfattende trossystem indbefattede Dianetik, og gav den en mere fuldt-artikuleret metafysisk logisk begrundelse. Theta blev nu til thetan, et mere klart sidestykke til sjælen, og systemets religiøse dimension blev nu tydelig. Thetanen blev opfattet som individets principielle identitet, personen selv (det som er bevidst om at være bevidst), og Scientologis teori gav nu den metafysiske berettigelse for den soteriologiske opgave at frigøre thetanen fra de tidligere livs skadelige konsekvenser (tidligere bosættelser i menneskekroppe).

iv.iii. Udviklingen af Scientologis ideer: Thetan og krop

Individet kan ikke tale om "min thetan", da essensen er at individet er thetanen, der er bosat i kroppen; i den forstand er thetanen betragtet som vigtigere end sjælen i almindelig kristen fortolkning. Thetanen træder ind i en krop (ved, efter eller endda før fødslen) søgende identitet. I den forstand har Scientologi en vis lighed med begreber indbefattet af den buddhistiske teori om genfødsel. Hubbard er dog mere definitiv og præcis i sin karakteristik af thetanens flytning til kroppe end noget fundet i buddhistiske skrifter.

iv.iv. Nærværende og endelig frelse

Det indledende mål i Scientologi auditering er at frigøre thetanen fra det reaktive sinds begrænsninger: Det endelige mål er at rehabilitere thetanen, så den kan opnå en stabil tilstand, hvor den ikke længere har et reaktivt sind.

Den bevæger sig fra optagethed med nærværende og umiddelbare mål med hensyn til sin egen overlevelse (den første dynamik) til en stadig mere omfattende erkendelse af mulighederne for frelse, efterhånden som den i stigende grad identificerer sig med familien, grupper, menneskeheden, dyreriget, universet, åndelige tilstande, og uendeligheden eller Gud. Således er thetanens endelige mål, idet han arbejder sig igennem de otte dynamikker, at opnå en form for gudslignende tilstand, som scientologer refererer til som "Fuld OT" eller "Oprindelig Tilstand".

iv.v. Scientologis soteriologi

Denne plan er i sig selv en soteriologi, en frelsedoktrin. Hvis den endelige tilstand virker som om, den rækker ud over den frelse, der normalt er antaget i kristne religioner, er det fordi soteriologister ofte hovedsageligt beskæftiger sig med det nærværende fremfor den endelige frelse. Kristendom indeholder ligeledes en forestilling om mennesket som en fællesarving med Kristus, selvom sjælens mere begrænsede udsigter til endeligt at nå himlen, hyppigt har tilfredsstillet både kirken og lægfolk. Men alligevel i nogle bevægelser – mormonisme er ét eksempel – er en forestilling om, at mennesket opnår en status som guddom, udtrykkeligt erkendt. Betingelserne, under hvilke frelse er opnået, er anderledes i Scientologi, men den langsigtede idé om at redde sjælen kan let genkendes i dens lære. Målet med dens udøvelse at redde personens forstandighed, kurere hans psykiske kvaler og hjælpe ham med at overvinde depression, er i centrum, men de er begrundede ved reference til soteriologien skitseret ovenfor.

iv.vi. Ligheder med buddhisme og Sankhya skolen

Livets mekanisme som karakteriseret af Scientologi har betydelige ligheder med dem, der bliver antaget i både buddhisme og hinduismens Sankhya skole. Akkumuleringen af en reaktiv bevidsthedsbank svarer på nogle måder til ideen om karma. Begrebet om tidligere liv har meget tilfælles med østlige religioners genfødselsteorier. Ideen om at opnå adgang til forskellige niveauer af bevidsthed kan findes i yoga (yoga skolen er tæt forbundet med Sankhya skolen) og yogien er anset for at være i stand til at opnå overnaturlige kræfter.

iv.vii. Frelse som en global og individuel mulighed

Den ultimative udsigt til frelse for thetanen indbefatter ideen om overlevelse af både menneskeheden, dyreriget og det materielle univers gennem Scientologis kraft. Dette element af bekymring for samfundet og kosmos er sandelig tilstede i Scientologi. Ideen om at "clare planeten" (ved at producere "Clears" – mennesker, som er blevet helt fri for det reaktive sind) er blevet fremsat som et mål. Hubbard har dog til tider ændret fokuset, og han skrev, "Scientologi er ikke interesseret i at "redde verden", men i at gøre duelige individer mere duelige gennem nøjagtige teknologisk henvendelse til individet selv, som er ånden". [*Character of Scientology*, 1968, side 5]. Men det, der måske er lagt vægt på her, kan være, at frelse af verden i sig selv afhænger af frelsen af de individuelle thetaner – en typisk evangelisk fynd.

iv.viii. Moralitet indenfor Scientologi

Det bliver sommetider antydnet, at det er en karakteristisk ved religion at foreskrive en moral kodeks, selvom reli-

gioner varierer betydeligt med hensyn til i hvor høj grad, de er forpligtede af et særligt moralsk regelsæt. Scientologi begyndte med det overordnede mål at forbedre individets potentiale. I dens fremhævelse af frihed har den antaget et mere eftergivende syn på moralitet end det er tilfældet i traditionelle kristne kirker. Men lige fra den meget tidlige fremstilling af Dianetik, har Hubbard gjort det klart, at individet var ansvarlig for sine egne begrænsninger: At en thetan grundlæggende var god og ville formindske sine egne kræfter, hvis han begik skadelige handlinger. Den vægt, der er lagt på auditeringen, er også for at kræve, at individet konfronterer problemerne og tage, ansvaret for sit eget velbefindende. Han må erkende de "overt acts" (skadelige handlinger), som han har begået i både dette og tidligere liv. I en vigtig bog, *Introduktion til Scientologi etik*, fremsætter L. Ron Hubbard de etiske standarder, som kræves af scientologer, og gør det klart, at forpligtelsen over for etik er grundlæggende indenfor trosretningen. Individets mål er overlevelse – dvs. overlevelse på tværs af alle otte dynamikker fra interessen for selvet og familien hele vejen op til tilskyndelsen til at eksistere som evigheden, den såkaldte gudsdynamik. Overlevelse, som et scientologisk begreb, passer til alle religioners generelle interesse – frelse. Etisk adfærd bliver betragtet som værende rationel adfærd, der bidrager til dette mål. Således lagde Hubbard vægt på individets behov for anvendelse af etiske standarder i sin adfærd og for at opføre sig rationelt, hvis han skulle opnå sin egen frelse og medvirke til hele menneskehedens frelse. Derfor ved hjælp af metoder der af sin egendrift svare til buddhistens forpligtelse til gode handlinger, som en måde at forbedre sin fremtidige karma på, er scientologer ligeledes pålagt at opføre sig rationelt – d.v.s. etisk – henimod opnåelse af overlevelse for selv og for de større og

større områder, der er omfattet af de otte dynamikker. Hubbard skrev, "etik er de ting et individet foretager sig for at opnå optimal overlevelse for sig selv og andre på alle dynamikker. Ethiske handlinger er overlevelseshandlinger. Uden brug af etik vil vi ikke overleve", (side 17). Overlevelse er ikke blot overlevelse. Det er mere overlevelse i en lykkelig tilstand. "Overlevelse er målt i velbehag", (side 32). Derfor, ligesom i kristendommen, medfører frelse en tilstand af lykke. Men "et rent hjerte og rene hænder er den eneste måde at opnå lykke og overlevelse på", (side 29); derfor kræver overlevelse i praksis opretholdelsen af moralske standarder. Hubbard skrev, "med hensyn til idealer, ærlighed og ens kærlighed til sine medmennesker, kan man ikke finde god overlevelse for nogen af dem, hvis disse ting ikke findes", (side 23). Scientologi etik indbefatter moralske regelsæt, men går videre til at bekræfte den vigtige rationalitet i Scientologis etik, hvis anvendelse opfattes som den eneste måde, hvorpå den nutidige moralitets tilstand af forfald sammen med anti-sociale personlighedsaktiviteter kan genoprettes og menneskeheden frelses.

I 1981 formulerede Hubbard et sæt moralske forskrifter som skulle være baseret på almindelige sund fornuft. Han beskrev hæftet, de var i, som "et individuelt værk ... ikke en del af nogen religiøs doktrin" og det var meningen, at de skulle omdeles vidt og bredt som en løsning på det moderne samfunds faldende moralske standarder; men scientologer antog dette moralske regelsæt som en del af religionen. Dette regelsæt genlyder i betragtelig grad af både de ti bud og andre forskrifter for kristen moralitet udtrykt i moderne sprog og med tilføjelsen af social, funktionel og pragmatisk berettigelse for mange af de principper, der er opstillet. Regelsættet forbyder mord, tyveri, usandfærdighed, alle ulovlige handlinger, at

skade mennesker af god vilje, og den pålægger, *inter alia*, troskab mod seksuelle partnere, respekt for forældre, støtte til børn, mådehold, støtte til et retfærdigt styre, opfyldelse af éns forpligtelser, respekt for andres religiøse overbevisninger, omsorg for helbred og miljø, flid og dygtighed. Det indeholder både i negativ og positiv forstand, en version af den gyldne regel, som hyppigt er gengivet i kristne traditioner som: "Gør ikke mod andre, som du ikke ønsker, at andre skal gøre mod dig". Hæftet tilskynder dets læsere til at give eksemplarer af hæftet for alle andre, hvis velbefindende og overlevelse læseren er interesseret i.

iv.ix. Scientologis religiøse fordringer

På trods af de forskellige elementer beskrevet ovenfor, som har at gøre med religion, gjorde Scientologi ikke i første omgang krav på at være en religion. Endog da tre kirker blev optaget, som en del af Scientologi i 1954 (med noget forskellige titler), var Scientologis religiøse implikationer endnu ikke fuldt udforsket. Men Hubbard bekræftede, at Scientologi havde religiøst sigte. Han skrev "Scientologi har fuldført målet med religion, som det er beskrevet i menneskets nedskrevne historie, frigørelsen af sjælen ved hjælp af visdom. Det er en langt mere intellektuel religion end vesten har kendt op til 1950'erne. Hvis vi uden terapi simpelthen underviste i vores sandheder kunne vi bringe civilisation til et barbarisk Vesten". (*Creation of Human Ability*, 1954, 1968, side 180). Hubbard betragtede faktisk i nogen henseender kristendom som mindre fremskreden end buddhisme, og refererede til den kristne

Overlevelse, som et begreb i scientologi, passer til alle religioners generelle interesse – frelse. Etiske handlemåder anses for at være adfærd, der bidrager til dette mål.

dommedag som " ... en barbarisk fortolkning af, hvad Gautama Buddha talte om, frigørelsen af sjælen fra cyklussen af fødsler og død". (*Phoenix Lectures*, 1968, side 29- 30). Scientologi selv var en religion i "den ældste og videste forstand" (*ibid*, side 35). I *The Character of Scientology*, 1968, gentog Hubbard nogle af disse tidlige betragtninger og hævdede, at Scientologis baggrund omfattede vedaerne, taoen, Buddha, hebræerne og Jesus såvel som et antal filosoffer. Scientologi havde "fremskaffet den første religiøse teknologi til at overvinde det overvældende backlog (noget, der ikke er lavet, o.a.) af spirituel vanrøgt" (side 10), og han anså dette for at være en kombination af Gautama Buddhas ærlighed og præcision og Henry Fords afgørende produktive praktiske fremgangsmåde (side 12). Han anså auditoren for at være en person, uddannet i auditeringsteknologi og scientologisk træning som religiøs uddannelse.

iv.x. L. Ron Hubbard som religiøs leder

Det er ofte hævdet (af deres tilhængere, hvis ikke af dem selv) at grundlæggere af religiøse bevægelser er særlige åbenbaringsrepræsentanter, som et højere væsen udtrykker sig selv igennem. Denne profetiske form for religiøs ledelse er karakteristisk for bevægelser i den almindelige jødisk-kristne-muslimske tradition, men i den hinduistiske-buddhistiske tradition er den religiøse leder mere typisk betragtet som en mester, som gavner sine tilhængere ved at vise dem den vej til visdom, som han selv har fulgt. Hubbard passer i langt højere grad til den sidste model. Han bliver

præsenteret som en lærer, der siges at have opdaget fakta ved videnskabelig forskning, snarere end ved at have fået religiøse sandheder åbenbaret for sig. Disse opdagelser fører til visse terapeutiske praksisser og en metafysisk samling af viden, som forklarer menneskets højere væsen og hans endelige skæbne. Nutidige scientologiske værker konstruerer et billede af Hubbard, hvor han beskriver som et geni. Stilen her minder meget om den stil, der anvendes i lovprisende biografier produceret for at forstærke profeters, guruers og grundlæggere af religiøse bevægelser rygte og hylde deres unikke erfaringer (for eksempel, *What is Scientology?* side 83-137). I den kristne tradition er de religiøse ledere, hvis rolle og lovpriste bedrifter minder mest om Hubbards i Scientologi, Mary Baker Eddy, grundlægger af Kristen Videnskab, og lederne af forskellige New Thought bevægelser sidst i det nittende og tidligt i det tyvende århundrede.

iv.xi. Religion og kirkens organisation

Det er ikke under nogen omstændigheder nødvendigt for en religion eller et religiøst system at organisere sig som en kirke. De spirituelle elementer indenfor den scientologiske orden fandtes før bevægelsen registrerede kirkeorganisationer, og disse elementer tilsammen berettiger fuldt ud til at betegne Scientologis trossystem som en religion. Men selv hvis kriteriet for at være en religion var, at være organiseret som en kirke, ville Scientologi bestå denne test. Kirken blev inkorporeret og en trosbekendelse blev kundgjort i 1950'erne, og formen for visse ceremonier blev foreskrevet. Trosbekendelsen og ceremonierne formaliserede institutionelt forpligtelserne indbefattet i Scientologis trossystem. Scientologis gejstlige struktur er hierarkisk, hvilket

afspejler det gradvise system af lærdom og tilegnelsen af den spirituelle oplysning, der er nødvendig for at mestre dens lære. Organisationer på de lavere niveauer er ledet som missioner forstået på den måde, at de har en missionerende rolle. Kirkerne på de lavere niveauer tager sig af det, der kan betegnes som elementær uddannelse af præster, hvilket fører til ordination og til at tjene lokale forsamlinger af "sogne" medlemmer. Denne form for kirkeorganisationer udgør systemets kerne. Ovenover dette niveau er der højere kirkeorganisatoriske niveauer, som er involveret i avanceret auditoruddannelse og auditering. De højere niveauer af organisationer vejleder institutionerne på de lavere niveauer. Svarende til denne struktur har kirken udviklet et præsteskab af frivillige, der har gennemgået uddannelse i socialt- og samfundsarbejde. Selve præsteskabet er organiseret hierarkisk, kendetegnet ved at man har afsluttet certificerede uddannelseskurser. På de lavere kvalifikationsniveauer påtager de frivillige præster sig, *inter alia*, fængsels- og hospitalsbesøg, mens præsterne på de højere niveauer søger, hvor antallet tillader det, at danne nye Scientologi menigheder. Den formelle overordnede gejstlige struktur har visse lighedspunkter med strukturen i kristne trosretninger, ligegyldigt hvor forskellig lære og praksis i øvrigt måtte være. Det frivillige præsteskab har visse overfladiske paralleller til den anglikanske og andre kirkers lægdiakonater.

iv.xii. Scientologi trosbekendelsen

I en bog, *Ceremonies of the Founding Church of Scientology*, 1966 blev det forklaret, at "i en Scientologi Kirke bruger vi ikke bøn, en from indstilling, eller trusler om fordømmelse. Vi anvender de fakta, de sandheder, den forståelse, som er blevet opdaget ved hjælp af Scientologi

videnskaben” (side 7). Scientologi Kirkens trosbekendelse lægger stor vægt på menneskerettigheder. Den bekræfter troen på, at alle mennesker var skabt lige, og har rettigheder til deres egne religiøse praksis og fremtræden; til deres eget liv, deres eget forsvar, og til at ”danne, vælge og støtte deres egne organisationer, kirker eller myndigheder, og til at tale, skrive og tænke frit”. Den bekræfter også troen på, at studiet af sindet og helbredelsen af mentalt forårsagede lidelser ikke skal adskilles fra religion eller tolereres i ikke-religiøse områder. Det fastholdes, at mennesket grundlæggende er godt; stræber efter at overleve; af hans overlevelse afhænger af ham selv og hans medmennesker; og at hans evne til at opnå broderskab med universet. Det bekræftes desuden at ”... vi i denne kirke tror, at Guds love forbyder mennesket at ødelægge sin egen art, at ødelægge en andens dømmekraft, at ødelægge eller slavebinde en andens sjæl, at ødelægge eller reducere éns fællers eller gruppes overlevelse. Og vi i denne kirke tror, at ånden kan frelses, og at ånden alene kan frelse eller helbrede kroppen”.

iv.xiii. Scientologi ceremonier

De bryllups- og begravelsesceremonier, der er lavet til kirken, afviger ikke, selvom de er en smule ukonventionelle, radikalt fra den almindelige praksis i den vestlige verden. Dåbsceremonien, der betegnes som en ”navngivningsceremoni”, er mere præcist forbundet til Scientologi trossystemet. Formålet er at hjælpe den thetan, som for nylig har overtaget denne særlige krop. På det tidspunkt, hvor en ny krop overtages, mener man ikke, at thetanen er bevidst om sin identitet. Navngivningsceremonien er en metode til at hjælpe thetanen med at lære sin nye krops identitet, samt denne

krops forældre og gudforældre, som vil hjælpe dette nye væsen, at kende. Denne ceremoni er derfor en slags orienteringsproces helt i overensstemmelse med metafysikken i Scientologis .

v. GUDSDYRKELSES- OG FRELSESBEGREBER

v.i. Gudsyndyrkelse – et omskiftende begreb

Teistiske religioner – her iblandt traditionel kristendom – tillægger gudsyndyrkelse, som indebærer formaliseret udtryk for ærbødighed og ærefrygt for en guddom, ydmyghed, underkastelse for denne guddom, bøn (kommunikation med guddommen), lovprisninger af hans navn og taksigelser for hans gaver, stor betydning. (Ældre gudsyndyrkelsesforestillinger indebærer desuden ofring – af dyr eller mennesker – og gerninger til at formilde en hævngherrig eller jaloux guddom. Men gudsyndyrkelsesforestillinger har ændret sig, og ældre former for gudsyndyrkelse, der engang blev betragtet som uundværlige, anses i dag for ulovlige. Idéen om gudsyndyrkelse gennemgår også ændringer i vores egen tid, både indenfor traditionelle kirker og blandt nye bevægelser.) Den traditionelle gudsyndyrkelsesforestilling er som regel forbundet med postuleringen af en guddom (eller guddomme) eller personlighed, som er genstand for gudsyndyrkende attituder og handlinger. Denne definering af gudsyndyrkelse, som svarer til dem, der er for nyligt er blevet anvendt i retssager i England, er snævert baseret på den historiske model over jødisk-kristne-muslimske sædvaner. Men som empirisk bevismateriale tydeligt viser, forekommer den slags gudsyndyrkelse ikke i alle religioner, og når den forekommer udtrykkes den på mange forskellige

måder, hvoraf nogle er anført som eksempler nedenfor.

v.ii. Variationer i gudsdyrkelsen – Theravada buddhisme

Først: Theravad buddhisme – i dens rene form – og visse andre religioner har ikke noget postulat om et højeste væsen, men om en grundlæggende lov eller grundlæggende principper, der hverken kræver eller er afhængig af tilhængerens ærbødighed, lovprisning eller gudsdyrkelse. Det er generelt accepteret, at en guddom ikke er en *sine qua non* for en religion, så derfor – hvis begrebet skal bevares – må et gudsdyrkelsesbegreb, der er bredere end det, i den kristne tradition beskriver, antages.

v.iii. Variationer gudsdyrkelse – Nichirensk buddhisme

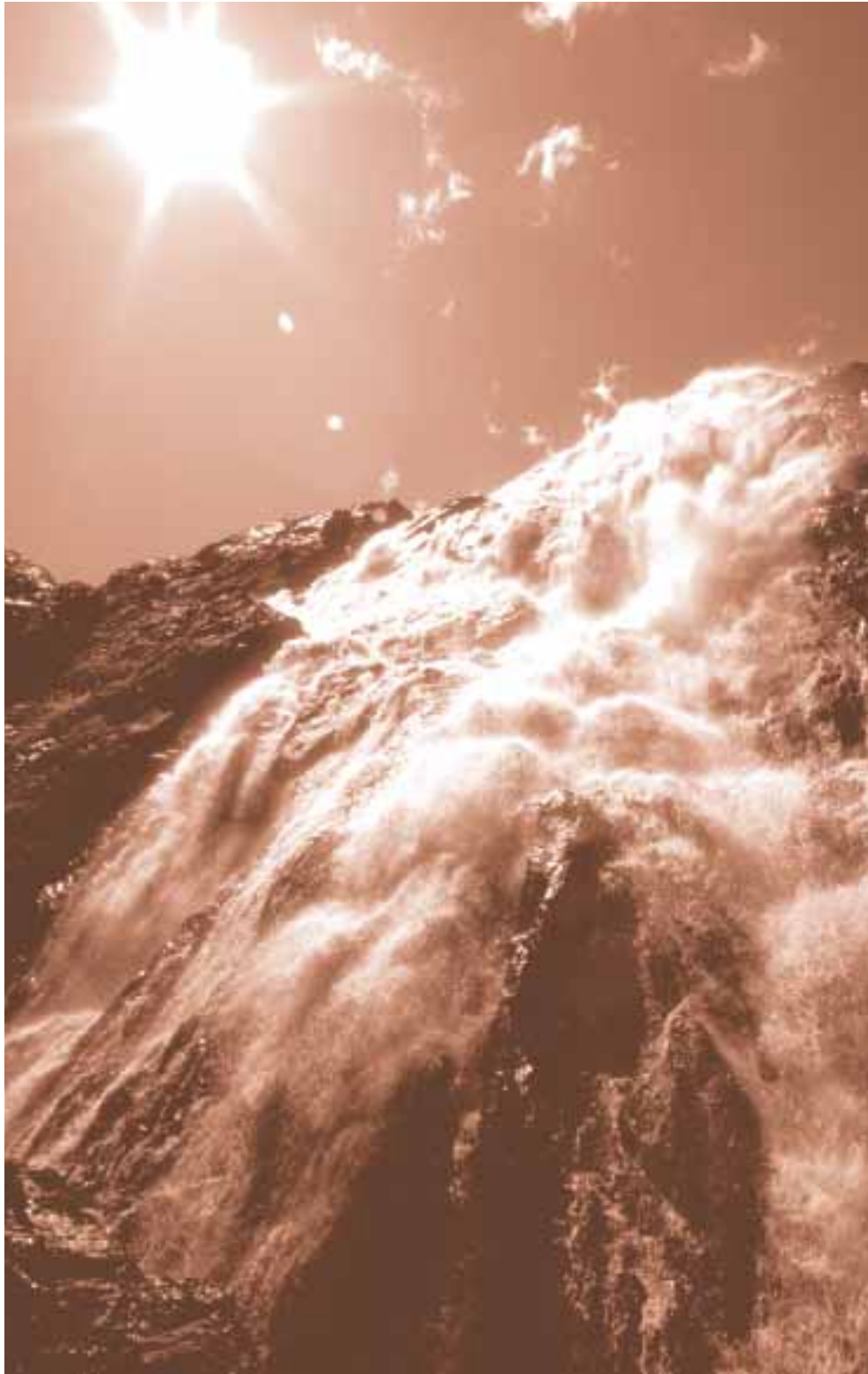
For det andet: Der findes religiøse bevægelser, for eksempel indenfor Nichirensk buddhisme, der benægter eksistensen af Højeste Væsner, men som forudsætter gudsdyrkelse af en genstand. Soka Gakkai buddhisterne, en bevægelse, der har omkring 15 millioner tilhængere med omkring 6,000 i England, tilbeder Gohonzonen, en mandala, hvorpå den oprindelige sandheds afgørende symboler og formularer er indgraveret. Ved at tilbede Gohonzonen forventer disse buddhister velsignelse fra den. Således kan gudsdyrkelse svarende til den måde, det er forstået på i den kristne kontekst, forekomme, selv når eksistensen af et Højeste Væsen udtrykkeligt benægtes.

v.iv. Variationer i gudsdyrkelse – kvækere

For det tredje: Der findes endog indenfor den mere omfattende kristne tradition indstillinger med hensyn til ærbødighed og ydmyghed, der ikke nødvendigvis anfører sådanne specifikke former for opførsel, som det kan observeres i ortodokse, romersk katolske og højkirkelige anglikanske religiøse tjenester, hvor tilhængerne måske bukkes, knæler eller kaster sig selv i støvet, udtaler lovprisninger, taksigelser og velsignelser, og søger ved hjælp af ydmyg anmodning at modtage velsignelse til gengæld. Der findes indenfor kristendommen mange bevægelser, der følger andre sædvaner. Kvækerne er et overbevisende eksempel. Kvækerne mødes i ærbødighedens ånd, men foretager ikke formelle gudsdyrkelseshandlinger såsom fastsatte eller udtalte bønner, afsyngning af hymner eller messen af salmer: De holder ofte hele deres møde i stilhed.

v.v. Variationer i gudsdyrkelse – Kristen Videnskab

For det fjerde: Der har indenfor kristendommen både i gamle etablerede kirker og i en række relativt nyligt opståede grupper været en tendens til at udtrykke gudsbegrebet på mere og mere abstrakt vis. Siden visse større moderne teologer har omdefineret gudsforestillingerne, ofte ved helt at udelukke idéen om Gud som en person, virker ældre gudsdyrkelseforestillinger for nogle som anakronistiske. Meningsmålinger afslører, at en stadig større del af dem, der tror på Gud, ikke desto mindre ikke tror på, at Gud er en person. De påstår i stedet, at Gud er en kraft. I nyligt opståede bevægelser er der sommetider en form for "gudsdyrkelse",

der passer til disse mere moderne, abstrakte fortolkninger af guddom. Et eksempel er Christian Science. Da denne bevægelse, som er mere end 70 år ældre end Scientologi, har mange karaktertræk tilfælles med Scientologi, og da Christian Science længe har været anerkendt som en religion, er dens indstilling til gudsdyrkelse værd at udforske nærmere. I Christian Science er Gud defineret som "Princip", "Liv", "Sandhed", "Kærlighed", "Sind", "Ånd" og "Sjæl". Disse upersonlige abstraktioner kræver ikke nogen manifestation af underkastelse og ærefrygt, og sådanne forestillinger kommer kun til begrænset udtryk i Christian Science gudstjenester. Mary Baker Eddys (grundlæggeren af Christian Science) betragtninger vedrørende gudsdyrkelse er repræsenteret i disse citater fra hendes tekstbog: *Science and Health with Key to the Scriptures* (Videnskab og sundhed med nøgle til de hellige skrifter):

"Hørlig bøn kan aldrig erstatte spirituel forståelse ... Lange bønner, overtro og trosbekendelser klipper kærlighedens stærke vinger og indhyller religion i menneskelige former. Hvad som helst, der materialiserer gudsdyrkelse, forhindrer menneskets åndelige vækst, og afholder ham fra at vise sin egen styrke overfor fejl." (side 4-5)

"Elsker du din Gud af hele dit hjerte og med hele din sjæl og hele dit sind?" Dette påbud indeholder meget, endda opgivelsen af alle kun materielle sansninger, hengivenhed og gudsdyrkelse". (side 9)

"Jesus historie skabte en ny kalender, som vi betegner den kristne æra; men han etablerede ikke nogen ritualistisk gudsdyrkelse". (side 20)

"Det er sørgeligt, at vendingen guddommelig tjeneste generelt er kommet til at betyde offentlig gudsdyrkelse i stedet for daglige gerninger". (side 40)

"Vi tilbeder kun spirituelt, når vi ophører med at tilbede materielt. Spirituel oprigtighed er kristendommens sjæl. Gudsdyrkelse gennem genstande er hedenskab. Jødiske og andre ritualer er forbillederne for og skyggerne af sand gudsdyrkelse". (side 140)

"Israelitterne fokuserede deres tanker på det materielle i deres forsøg på at tilbede det spirituelle. For dem var materie en substans og ånden skygge. De prøvede at tilbede ånden fra et materielt standpunkt, men det var umuligt. De kan måske appellere til Jehovah, men deres bønner bragte ikke noget bevis på, at de blev hørt, for de forstod ikke i tilstrækkelig grad Gud til at være i stand til at vise hans magt til at helbrede". (side 351)

Selvom tilhængerne af Kristen Videnskab bruger Fadervor når de samles, er denne bøn oversat til en række bekræftelser af til Eddys lære. Stille bøn i Kristen Videnskab er bekræftelse af "sandheder" ikke en ydmyg anmodning: Gud er et "Princip", som skal demonstreres, ikke et "Væsen" der skal formildes eller forsones. Derfor er tilbedelse i Kristen Videnskab forskellig fra gudsdyrkelse i traditionelle kirker i dens form, stemning og udtryk.

v.vi. Gudsdyrkelse defineret ud fra dens mål, ikke dens form

Ovenstående kommentarer omkring forskellene i gudsdyrkelse påpeger behovet for – hvis alt empirisk bevismateriale skal tages i betragtning – en meget mere omfattende definition af gudsdyrkelse end den, der er begrænset til og er afhængig af en specifik traditions forudsætninger. Den kristne kirkes traditionelle former udtømmer ikke alle de forskellige måder, hvorpå gudsdyrkelse kan forekomme og forekommer

(selv indenfor kristne kirker). Der bør skelnes mellem de eksterne former for gudsdyrkelse (som kan være særegne, lokale, regionale eller nationale) og formålene med gudsdyrkelse, som vi kan kalde som universelle. Formålet med gudsdyrkelse er at etablere en forbindelse mellem tilhængerskaren og det overnaturlige ultimative (væsen, genstand, lov, princip, dimension, "livets mening", eller "forfybelse"), uanset på hvilken måde det ultimative bliver opfattet af den religiøse organisation, som tilhængerskaren tilhører med det for øje af at opnå den endelige frelse eller afklaring. At fremhæve, at det, der kendetegner gudsdyrkelsen og ligger i dens formål, klargør den kulturelle relativisme, som de forskellige former for gudsdyrkelse antager. Når først gudsdyrkelse er defineret gennem reference til dens formål, kan vi forstå de forskellige forestillinger af det ultimative lige fra afgudsbilleder til transcendent love. Således bliver et afgudsbillede tilbedt som en enehersker, der kan tildele begunstigelser eller påfører skader; gudsdyrkelsen af en antropomorfisk (menneskelignende) guddom fremhæver i stedet et forhold med tillid, men også afhængighed; gudsdyrkelse i henhold til mere sofistikerede forestillinger om et Højeste Væsen lægger mindre vægt på guddommens følelsesmæssige omskriftelighed og fremhæver søgen efter harmoniske forhold i henhold til mere generelle harmoniske principper; gudsdyrkelse af en fuldstændig abstrakt sandhed, lov eller dimension har tilbøjelighed til at have at gøre med udbredelsen af viden, opnåelsen af oplysning og realiseringen af menneskets fulde potentiale. Alle disse forskelligt specificerede mål kan betragtes som værende en del af menneskets søgen efter frelse, ligegyldigt hvor forskelligt selve denne frelse opfattes. Ærbødighed for det ultimative, for menneskets "mening med

tilværelsen", lige meget hvordan det beskrives, er et generelt kendetegn for respekten og omsorgen for livet, som ikke afhænger af nogen særlige kulturbundne adfærdsformer eller -normer.

v.vii. Tilbagegangen for den poetiske form for gudsdyrkelse

I multi-religiøse samfund bør forestillingen om, hvad der udgør gudsdyrkelse fremsættes i abstrakte begreber, hvis religions forskellighed skal anerkendes behørigt. Den nylige og vedvarende tendens indenfor religion er mod mere abstrakte og universelt anvendelige udtryk. Det er ikke kun tilfældet blandt store teologer og blandt gejstlige, men ses også tydeligt blandt mange nye religiøse bevægelser. I en videnskabelig og teknologisk tidsalder er der tendens til, at menneskets forestilling om guddommelighed eller om det ultimative forstås i betegnelser, der i sig selv er mere i overensstemmelse med videnskabelige og tekniske erfaringer, selvom den slags sprog og forestillinger står i kontrast til traditionelle poetiske billeder, som engang var typiske i religiøse udtryksformer. Den poetiske form er mere og mere forladt ikke kun blandt nye bevægelser, men også i de såkaldte traditionelle kirker, som det kan ses i den romersk katolske kirkes liturgiske reformer siden det andet Vatikan koncil og i erstatningen af *Book of Common Prayer* i Church of England med mere prosaiske, folkelige og dagligdags udtryksformer. Udenfor disse kirker, i bevægelser, der end ikke er forpligtede til at udvise blot en nedimentær respekt for traditionerne, har dannelsen af nyt sprog og nye liturgiske former nydt af endnu større frihed. Blandt disse bevægelser er Scientologi.

v.viii. Kommunikation som gudsdyrkelse

Scientologi fremsætter en fuldstændig abstrakt forestilling om Det Højeste Væsen, som den ottende dynamik. Scientologer forsøger at forøge deres bevidsthed og forståelse til at omfatte alle dimensioner af eksistens, med det formål at hjælpe og være en del af Det Højeste Væsens eller evighedens overlevelse. Scientologer ærer livet og betragter Gud som grundlaget for tilværelsens ultimative mening, men denne anerkendelse omfatter ikke særegne former for adfærd, som overhovedet ligner de gerninger, der betragtes som gudsdyrkelse i traditionelle kristne kirker. Scientologi er en bevægelse, der omfatter mennesker fra vidt forskellige religiøse baggrunde, som fremhæver nye forestillinger om skabelsen, livets mening og frelse, og dens lærdomme henter inspiration fra mere end en af de store religiøse traditioner såvel som fra en generel videnskabelige orientering. Det er derfor yderst passende, at Scientologi fremsætter sine teorier i abstrakte og universale vendinger, og at dens gudsdyrkelsesforestilling imødekommer disse synspunkter. Den generelle position er blevet udtrykt som følger: "I Scientologi tilbæder vi i form af kommunikation. Den, som tilbæder effektivt, ville være ham, som betragter sig selv som værende i stand til at stå distancen at kommunikere med Det Højeste Væsen" (*Scientology as a Religion*, side 30)

Kernen i Scientologi er forståelse gennem kommunikation – kommunikation med thetanens egen fortid og med omgivelserne, og i den forstand kan den sammenlignes med den kommunikation,

der finder sted i kristen gudsdyrkelse, kommunikationen, som individet søger med guddommen ved hjælp af bøn og igennem nadverens sakramente, hvor han faktisk opfører sig som det, de traditionelle kirker betegner som, en "kommunikant". Formålet er stort set det samme – renselsen af individet, rehabiliteringen af hans sjæl som en del af en længere frelseproces. Der er to fundamentale former for denne kommunikation i Scientologi – auditering og uddannelse. Auditering, der foregår som individets private kommunikation med sin (thetanens) fortid, bliver formidlet af auditoren og E-metret, men er dybest set en proces til at sætte individet i bedre forbindelse med sit sande og oprindelige selv, og på denne måde forsøge at den forstand, at sætte ham i kontakt med en grundlæggende åndelig virkelighed.

Scientologi er en bevægelse som omfatter mennesker fra forskellige religiøse baggrunde, som lægger vægt på nye skabelsesbegreber, meningen med livet og frelse.

Uddannelse i indholdet af Scientologis værker er kommunikation med tilværelsens grundlæggende sandheder og basis. Gennem forøget forståelse søger individet mere kommunikation med sit oprindelige selv, med andre og med alt liv. Disse aktiviteter har ligeledes elementer tilfælles med gudsdyrkelse, selvom aspekter som f.eks. tilbædelse (af en guddom), forældet frygt for om han formildes, og de gamle underkastelsesprocedurer, er erstattet i den moderne kontekst.

v.ix. Scientologis overlevelsesmål

Nøglebegrebet, der afslører formålet med de tjenester, som udføres i et Scientologi kirkerum, er "overlevelse", en vending fremhævet gentagne gange i Scientologis litteratur. "Overlevelse" er

dog blot et moderne synonym for det gamle religiøse begreb "frelse", og frelse er hovedformålet med gudsdyrkelse i alle religioner, etableringen af en forbindelse mellem den magtfulde guddom og den afhængige tilhænger, som vil resultere i formindskelsen eller tilintetgørelsen af uheldige eller onde erfaringer, og forøgelsen af fordele, som kulminerer i den åndelige fordel ved et vedvarende liv. Scientologi beskæftiger sig med frelsen af thetanen, dens frigørelse fra de begrænsninger der er ved materie, energi, rum og tid, og i det mere her og nu-mæssige med dens evne til at overvinde kroppens dårligdomme og dagligdagens omvæltninger. Thetanen, i den transmenneskelige forstand, eller sjælen, eksisterede før den fysiske krop og har udsigt til at overleve den. Den overlevelse er i sidste ende forbundet med overlevelsen af den ottende dynamik, Det Højeste Væsen, og Scientologi auditering og uddannelse til forøgelse af bevidstheden om denne ultimative realitet.

v.x. Auditering og uddannelse

De centrale aktiviteter i Scientologi er auditering og uddannelse. Disse er repræsentanterne for åndelig frelse. Udelukkende ved hjælp af disse metoder kan thetanen – d.v.s. individet – blive frigjort og opnå det åndelige stade, hvor han er "årsag" over livet og den materielle verden. Auditering, som konfronterer individet med sin egne tidligere lidelser og traumer, hjælper ham med at etablere kontrol over sit liv og frigør ham fra det reaktive sinds irrationelle impulser. Derfor kan det siges, at en præclear, ved at blive auditeret, begynder en åndelig rejse mod frelse, hvor fordelene er stigende, og som i sidste ende fører til en tilstand, hvor thetanen ophører med at være "enturbulerete" af materielle til-

stande (MEST). En sådan åndelig rejse med frelse som det ultimative mål, ligegyldigt hvor forskellige de ydre former og doktrinske specifikationer er, er den centrale overordnede overvejelse i alle verdens avancerede religioner. Uddannelse er rettet mod at kommunikere visdom til enhver, som søger oplysning såvel som til dem, der er engagerede i at hjælpe andre i deres bestræbelser for at opnå frelse. Implicit i denne proces er kravet om, at individet ser sine egne tidligere smertefulde erfaringer lige i øjnene og overvinde tendensen til at overføre skylden for sine egne fejl på andre. Denne uddannelse opnås gennem en række hierarkisk opbyggede kurser, hvor igennem den studerende lærer og fuldkommengør auditeringsteknikkerne som, når den passende standard er nået, er regnet for at være effektive i anvendelsen over for enhver præclear. Uddannelse er organiseret som et intensivt program og enhver, som har overværet den koncentrerede dedikation hos dem, der er i gang med at gennemgå uddannelseskurserne, som jeg har gjort det ved besøg på Scientologi Kirken på Saint Hill Manor, kunne ikke blive andet end imponeret over de studerendes målbevidsthed og alvor vedrørende deres formål, som alle de studerende gav udtryk for, hvilket naturligvis er en religiøs forpligtelse.

vi. SCIENTOLOGI OG ANDRE TROSRETNINGER

vi.i. Nogle ligheder mellem Scientologi og andre trosretninger

Scientologi afviger betydeligt fra traditionelle kristne kirker og dissenterende sekter i spørgsmål om ideologi, praksis og organisation. Men hvis man tager det mere omfattende synspunkt, som nød-

vendigvis må antages i et multi-kulturelt og multi-religiøst samfund, er det tydeligt, at Scientologi på alle de vigtigste punkter indtager en position, der er meget nær den, andre bevægelser, som ubestrideligt er religioner, antager. Ideologisk har den betydelig lighed med hinduismens Sankhya skole. I dens menighedsaktiviteter, som den dog anser for langt mindre vigtige, end det er tilfældet for dissenterbevægelser, er dens koncentrationspunkter dog ikke forskellige fra dissenterforsamlinger. Dens soteriologiske mål er eftertrykkeligt metafysiske og ligner i nogle henseender Kristen Videnskab.

vi.ii. Dobbelt medlemskab

En af Scientologis særegne karaktertræk er, at dens medlemmer ikke er nødsaget til at forkaste andre religiøse overbevisninger eller tilhørsforhold, når de involverer sig med Scientologi. Det kunne udledes af dette karaktertræk, at Scientologi tilfredsstilles ved blot at forsyne et ekstra eller supplerende sæt af religiøse overbevisninger og praksisser, men en sådan slutning ville være ubegrundet. Jeg har talt med ledende medarbejdere ved kirkens såvel som med individuelle scientologer om dette aspekt af Scientologi, og deres reaktion var, at selvom eksklusivitet ikke er påkrævet, bliver det som regel med tiden tilfældet som et resultat af praksis. I følge dem kasserer man, efterhånden som man bliver mere og mere engageret i Scientologi, uvægerligt sin tidligere tro. Det er for eksempel min erfaring, at en jøde, som bliver scientolog, kan vedblive at være tilknyttet jødedommen af kulturelle grunde og måske fejre jødiske helligdage med sin familie og venner, men at han eller hun ikke ville praktisere og ikke ville tro på den jødiske teologi. Fra mit standpunkt som forsker virker denne forklaring

korrekt. Scientologer betragter deres tro som en komplet religion, der kræver et højt engagement af dens medlemmer.

Endvidere mens det er karakteristisk for den jødisk-kristne-muslimske tradition, at religiøs forpligtelse er eksklusiv og at dobbelte eller multiple medlemskaber ikke kan tolereres, er dette princip langt fra universelt blandt religioner. Det kræves ikke i de fleste forgreninger af hinduisme og buddhisme. Buddha forbød ikke gudsdyrkelsen af lokale guder. Hinduismen er tolerant med hensyn til flere tilhørsforhold. I Japan regner et stort antal mennesker sig selv for både budhister og shintoister. Religioners symbiose er et velkendt fænomen, og i visse henseender er det også forekommet indenfor kristendommen (for eksempel visse anglikanske biskoppers tolerance over for spiritist- og pinsebevægelser, selvom disse trossystemer ikke var specielt tilpasset den officielle doktrin). Det faktum, at Scientologi indtager en anden holdning – hvor dobbelte eller multiple tilhørsforhold er respekterede – end den, der er almindelig i vestlig kristendom, er ikke en gyldig begrundelse for at nægte den status som en religion.

vi.iii. Scientologis eksoteriske og esoteriske elementer

Scientologis offentlige image passer ikke til de almindelige stereotyper for religion. Dens litteratur kan deles op i vidt udbredt eksoterisk litteratur, og i en esoterisk litteratur. Den eksoteriske tekst beskæftiger sig hovedsageligt med at tilbyde folk praktisk hjælp til at klare deres problemer med kommunikation, forholdet til andre, og med at bevare en intelligent, rationel og positiv indstilling til livet. Denne litteratur giver Scien-

tologis metafysik. Den giver teorien for theta; dens forringelse ved at blive "enturbuleret" med MEST og indvirkningen af tidligere liv, og den påpeger den måde, hvorpå mennesket kan opnå – strengt talt genvinde – overnaturlige evner. Det er denne litteratur, der viser elementerne i Scientologis trossystem, og de er her beskrevet i vendinger, der ligger meget tættere på teorier der er gængse i religiøse bevægelser end dem, der er brugt i bevægelsens eksoteriske litteratur.

Den skelnen man i Scientologi foretager mellem eksoterisk og esoterisk lære er på ingen måde unik blandt religioner. I henhold til princippet forkyndt af Jesus, "Jeg har endnu meget at sige eder; men I kunne ikke bære det nu" (i Johannes-Evangeliet 16:12) og af Paulus i at skelne mellem stærkt kød for garvede troende og mælk for børnene (I Brevet til korintherne 3:1-3, og Breve til hebræerne 5:12-14), har forskellige kristne bevægelser opretholdt en skelnen mellem elementære og avancerede doktriner og praksisser. Den almindelige gnostiske tradition i kristendommens yderkant forpligtede sig udtrykkeligt til at beskytte esoteriske doktriner, og nutidige kristne bevægelser, ind i mellem betegnet af forskere som en slags "gnostiske" sekter, skelner hyppigt således. For eksempel Kristen Videnskab, hvis generelle lære er suppleret med emner, som dem, der aspirerer til at blive anerkendte udøvere, bliver undervist i af udpegede lærere i specielle klasser – og hvis indhold er fortroligt. Foruden disse tilfælde tillader Jesu Kristi Kirke af sidste dages hellige kun de mormoner, som har god anseelse og har fået tilladelse af deres biskop, at deltage i dens særlige ceremonier, hvilket angiver, *inter alia*, at de har opfyldt deres forpligtelse til at give 10% af deres indkomst til kirken. Ingen andre har tilladelse til at se disse ritualer. Medlemmer af Pinsebevægelsen, som er

tættere den protestantiske "mainstream" afslører ofte kun den fulde betydning af dens lære om og praksis af "åndens gaver" på særligt indkaldte møder og ikke ved de møder, som er beregnet til at tiltrække publikum, som ikke er medlem af pinsebevægelsen. Retfærdiggørelsen for at skelne på den måde er desuden et uddannelsesmæssigt princip – avancerede materialer er kun tilgængelige for dem, som har gennemgået tidligere og mere elementære instruktioner, som sætter dem i stand til at assimilere højere niveauer af instruktion. Dette er holdningen taget i Scientologi, hvis lære kræver en koncentreret og systematisk indsats fra de studerende.

vii. KENDETEGN FOR RELIGION ANVENDT PÅ SCIENTOLOGI

vii.i. Udryddelsen af kulturelle fordomme

Der er flere forskellige adskilte vanskeligheder med at vurdere nye religiøse bevægelser. En af dem er, at der i de fleste samfund er en udtalt antagelse angående religion, hvor alder og tradition er egenskaber, der tæller positivt. Religiøs praksis og udtryk bliver hyppigt legaliseret ved specifik reference til tradition. Nye opdagelser i religiøse anliggender er ikke let at få promoveret eller accepteret. Et andet problem er ortodoksiens yderst normative standpunkt (især i den jødisk-kristne-muslimske tradition), som forbyder afvigelse og som bruger et yderst fordomsfuldt sprog til at beskrive sådanne ("sekt", "kult", "dissentere", o.s.v). Et tredje problem er antydnet i den ovenstående paragraf, nemlig, at det er overordentligt vanskeligt for dem, der er kulturelt oplært i et samfund og vokset op

med en religiøs tradition, at forstå andres trossystemer, at kunne sætte sig i deres sted med hensyn til deres religiøse forhåbninger og at anerkende gyldigheden af deres udtryksform. Religiøse idéer indeholder visse kulturelle fordomme og snæversynethed. Men i forsøget på at fortolke en bevægelse som Scientologi, er det absolut nødvendigt, at disse forhindringer bliver erkendt og overkommet. Dette betyder dog ikke, at man for at forstå et sæt religiøse ideer nødvendigvis skal acceptere dem som sande, men derimod at et vist nært forhold må etableres, hvis andre religiøse overbevisninger skal gives passende respekt.

vii.ii. Sagen indtil nu

Den ovenstående diskussion er nødvendigvis vidtrækkende og diskursiv, idet den involverer en løbende sammenligninger med andre religiøse bevægelser, og en gennemgang af litteratur udgivet af scientologer såvel som litteratur om Scientologi forfattet af akademiske kommentatorer. Scientologis historie, doktriner, praksisser og religiøse organisation samt moralske implikationer er kort blevet gennemgået med særlig opmærksomhed på de facetter, som er de vigtigste i den herværende vurdering af bevægelsens religiøse status. En sådan vurdering, i hvilken mange aktuelle overvejelser er bragt frem, tilfredsstillende påstanden om at Scientologi er en religion. Men da vi har forsøgt at fremsætte de karaktertræk og funktioner, som er vidt udbredte i religiøse systemer, og som derfor er af høj sandsynlighed, ved hjælp af abstrakte generaliseringer, er det nu passende at bruge den model med fuldt overlæg som et sammenligningsgrundlag med hensyn til Scientologis påstand om at være en religion. Der er stor forskel på terminologien brugt i Scientologi og i modellens specifikationer, men dette er nok tilfældet

for mange – og til en vis grad for alle – religiøse bevægelser. Ikke desto mindre, ved at tage generaliteten af de abstrakte begreber, der er anvendt, i betragtning, skulle det være muligt at finde ud af, i hvilket omfang Scientologi lever op til ønskemålene i det katalog vi har lavet, uden større vanskeligheder eller strid.

vii.iii. Scientologi i lyset af kendetegn for religion

Vi sammenligner nu Scientologis karaktertræk med de mulige opgørelser over karaktertræk og funktioner indeholdt i religion, som fremsat ovenfor. Vi noterer de punkter Scientologi opfylder kriterierne for som Enighed eller Kvalificeret enighed; dem som den ikke opfylder som Ikke overensstemmende eller Kvalificeret ikke overensstemmende, og andre tilfælde som Ubestemte. (a) Thetaner er organer, som overskrider den normale opfattelsesevne. Det er desuden noteret, at Scientologi bekræfter eksistensen af et Højeste Væsen. *Enighed.* (b) Scientologi postulerer at thetaner skabte naturens orden. *Enighed.* (c) Thetaner optager menneskelige kroppe, som svarer til vedvarende indgriben i den materielle verden. *Enighed.* (d) Thetaner fungerede før begyndelsen af menneskets historie, og de siges at have skabt det fysiske univers og havende bosat sig i kroppe for deres egen identitet, for deres fornøjelses skyld og for at spille et spil. Dette er dog et vagt formål, og Det Højeste Væsen i Scientologi er ikke fremstillet som havende bestemte formål. *Kvalificeret Enighed.* (e) Thetanernes aktivitet og menneskenes aktivitet er identiske. Thetanernes fremtidige liv vil blive dybt påvirket i det omfang han opnår frigørelse fra det reaktive sind foruden at blive dybt påvirket af den samme proces i sit nuværende liv. *Enighed.* (f) Auditering og uddannelse er metoder,

hvormed en person kan påvirke sin skæbne, især i dette liv og i livet i de kroppe, han senere vil indtage. *Enighed.* (g) Ritualer som symbolisme i den traditionelle forstand for gudsdyrkelse (f.eks. katolsk messe) er minimale og rudimentære i Scientologi, ligesom de er blandt kvækere, men de eksisterer. Ikke desto mindre – ved at indtage et konservativt standpunkt – kan vi betragte dette punkt som *Ikke overensstemmende.* (h) Forsonende handlinger (f.eks. offer eller bodsøvelse) er ikke tilstede i Scientologi. Personen søger visdom og spirituel oplysning. *Ikke overensstemmende.* (i) Udtryksformer med hengivenhed, taknemmelighed, reverens og lydighed overfor overnaturlige kræfter, er stort set ikke-eksisterende med undtagelsen af indvielsesritualet foreskrevet i Scientologi. *Ikke overensstemmende.* (j) Selvom Scientologi har et karakteristisk sprog, der giver en måde at forstærke gruppens interne værdier på, og selvom L. Ron Hubbards værker og lære er holdt hellige i ordets populære betydning, kan dette ikke sige at være i overensstemmelse med den tekniske betydning af hellig, som: ”ting der er holdt adskilt og er forbudte”. *Ikke overensstemmende.* (k) Højtidelige begivenheder eller fælles bodsøvelser er ikke et vigtigt karaktertræk i Scientologi, men i løbet af de sidste år har bevægelsen udviklet en række begivenheder for ihukommelse, herunder Hubbards fødselsdag, datoen hvor den International Association of Scientologists blev grundlagt og en dato til at fejre auditorernes engagerede arbejde. *Kvalificeret Enighed.* (l) Scientologer deltager i relativt få fælles ritualer, men bevægelsens lære indeholder et totalt *Weltanschauung* og således forsynes medlemmerne med en fornemmelse af fællesskab og en fælles identitet. *Kvalificeret*

Det står mig klart, at Scientologi er en bona fide religion og at den bør betragtes som en sådan.

Enighed. (m) Scientologi er ikke en høj grad moralistisk religion, men betragtninger om moralsk rigtighed er blevet mere almindelige efterhånden som dens metafysiske præmisser er blevet realiserede. Siden 1981 er Scientologis moralske forventninger blevet tydeligt artikulerede: De svarer til de ti buds befalinger, og gør den længe opretholdt bekymring om at reducere ”overt acts” (skadelige handlinger) mere eksplicit. Doktrinerne vedrørende det reaktive sind og genfødsel indbefatter etiske orienteringer lig dem i buddhismen. *Enighed.* (n) Scientologi lægger stor vægt på formålets alvor, vedvarende forpligtelse og loyalitet mod organisationen og dens medlemmer. *Enighed.* (o) Scientologis lære om sjælevandring lever helt op til kriteriet. Det akkumulative reaktive sind svarer til skyggesider for thetanen, og sådanne skyggesider kan reduceres ved at anvende Scientologis teknikker. *Enighed.* (p) Scientologi har funktionærer som primært tjener som ”skriftefædre” (auditorer), hvoraf nogle desuden er præster, hvis opgaver hovedsageligt er fortolkende og gejstlige. Auditorer, kursusledere og præster (faktisk alle medarbejdere) søger at beskytte Scientologis teori og praksis fra sammenblanding med andet og er i den forstand opsynsmænd. *Enighed.* (q) Auditorer, kursusledere og præster er betalt. *Enighed.* (r) Scientologi har en samling metafysiske doktriner, der tilbyder en forklaring på livets mening og formål, og en udførlig teori om menneskelig psykologi såvel som en redegørelse for det fysiske univers’ oprindelse og funktion. *Enighed.* (s) Scientologis legitimitet er en slags åbenbaring ved L. Ron Hubbard. Hubbards egne kilder indeholder hentydning til østens gamle visdom, men hævdes næsten udelukkende at være

resultater af forskning. Blandingen af tradition, karisma og videnskab er blevet set i andre moderne religiøse bevægelser, helt fremtrædende i Kristen Videnskab. Kvalificeret *Enighed*. (t) Påstanden om sandheden af nogle af Scientologis doktriner kan ikke afprøves empirisk, men auditeringens effektivitet kan siges at blive bevist pragmatisk. Scientologis mål afhænger af tro på doktrinens metafysiske aspekter, selvom metoderne hævdes at være modtagelige for empirisk afprøvelse. *Kvalificeret Enighed*.

vii.iv. Gennemgang af sammenligningen

Den ovenstående vurdering af Scientologi i lyset af den mulige opgørelse over religion resulterer i elleve punkter, hvor der er enighed, fem punkter, hvor der er kvalificeret enighed, tre punkter, hvor der ikke er overensstemmelse og et punkt som er ubestemt. Det bør naturligvis ikke formodes, at disse forskellige karaktertræk og funktioner af religion har lige vægt, og det numeriske antal skulle ikke give et urimeligt vurderingsgrundlag. Nogle punkter – for eksempel eksistensen af en betalt gruppe af eksperter – selvom det er almindeligt i religioner, er det ikke begrænset til religioner, og kan derfor fastsættes som værende af mindre vigtighed end andre punkter. På samme måde, kan det forsonende element, der er almindeligt i religioner, siges blot at være et levn fra tidligere mønstre af kvasi-magisk afhængighed, som mere nyligt etablerede religioner har frigjort sig af. Selvom de fleste traditionelle religioner ville passe under nogle af disse sandsynligheder ville mange almindeligt anerkendte trosretninger være i uoverensstemmelse med dem. Vi har bemærket dette med hensyn til kvækeres gudsyndelse og med hensyn til Kristen Videnskabs berettigelse. Unitarnerne ville være utilstrækkelige på en

række punkter – gudsyndelse, helliggørelse, traditionelle begreber om synd og dyd, og måske endog med hensyn til betydningen af metafysisk lære. Hverken Christadelphianerne eller kvækerne ville passe i kriteriet, der relaterer til religiøse eksperter og deres betaling.

vii.v. Scientologer betragter deres overbevisninger som en religion

Brugen af den ovenstående opgørelse skal ikke have lov til at skabe det indtryk, at resultaterne som er fremført i denne redegørelse, udelukkende er baserede på formelle eller abstrakte fornuftsslutninger. Opgørelsen er et grundlag i henhold til hvilket empirisk bevis – d.v.s. observeret opførelse – er vurderet. Mange scientologer har en stærk fornemmelse af deres egen religiøse forpligtelse. De opfatter deres overbevisninger og praksis som en religion, og mange påtager sig forpligtelser, som går langt ud over det, som normalt findes blandt tilhængere i de traditionelle kirker. I den forstand opfører mange scientologer sig ligesom medlemmer af kristne sekter, som generelt er mere intenst forpligtede til deres religion, end størstedelen af de gamle veletablerede kirkers og trosretningers tilhængere er. Jeg betragter, som sociolog, Scientologi som et sandt system af religiøse overbevisninger og praksis, som fremkalder en dyb og oprigtig forpligtelse hos dens tilhængere.

vii.vi. Nutidig ændring i religion

Vi har bemærket, at alle religioner har gennemgået en udviklingsproces: De ændrer sig med tiden. Det er ligeledes tilfældet, at religion *per se* undergår ændringer. Religion antager, som et socialt produkt, farver og karaktertræk fra det samfund, den fungerer i, og nyere bevægelser afslører træk, som ikke fandtes i de ældre bevægelser (i hvert fald ikke da de havde

deres oprindelse). I dag gør ny udvikling indenfor religion det klart, at der generelt er langt mindre opmærksomhed med hensyn til en fremsat objektiv realitet "derude", og langt mere interesse med hensyn til subjektive erfaringer og psykologisk velfindende; derfor er der mindre interesse i traditionelle former for gudsdyrkelse og mere i tilegnelsen af vished (hvilket i sig selv er en slags frelse) fra andre kilder end den formodede komfort givet af en fjern frelsergud. Vi bør derfor forvente, at denne understregning bliver tydelig i den opførelse, vi har brugt som model. Modellen

afspejler en række ting, som stadig er i behold i religion, men som stammer fra gammel praksis. Nyere religioner – endda religioner så gamle som de vigtigste protestantiske trosretninger – vil ikke være i overensstemmelse med mange af disse elementer: De afspejler karaktertrækkene på det udviklingsstadium, hvor det opstod. Vi må derfor regne med, at moderne bevægelser ikke vil være i overensstemmelse med alle punkter i vores (relativt tidløse) model. I betragtning af alt dette er det tydeligt for mig, at Scientologi er en bona fide religion og bør betragtes således.

Bryan Ronald Wilson

Om forfatteren

Bryan Ronald Wilson er lektor emeritus i sociologi på Oxford Universitetet. Fra 1963 til 1993 var han desuden lærer på All Souls College, og i 1993 blev han valgt som Emeritus Forsker.

Han har forsket i mindretallets religiøse bevægelser i mere end 40 år i Storbritannien, såvel som i USA, Ghana, Kenya, Belgien, Japan og andre lande. Som en del af hans arbejde har han skullet læse visse bevægelses publikationer, og hvor det har været muligt deltaget med disses medlemmer i deres møder, religiøse tjenester og i

deres hjem. Hans arbejde har desuden omfattet fortsatte undersøgelser af – og kritiske bedømmelser af andre forskeres arbejder.

Han har en bachelor grad (Bachelor of Science) i økonomi og en ph.d.- grad fra London Universitetet, samt en højere universitet-uddannelse (Master of Arts) fra Oxford Universitetet. I 1984 anerkendte Oxford universitetet værdien af hans udgivne værker ved at overrække ham en æresdoktor titel i litteratur. (Degree of D.Litt.).

I 1992 tildelte Louvains Katolske Universitetet i Belgien ham titlen Doctor Honoris Causa. I 1994 blev han valgt som Fellow of the British Academy.